

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ «ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ»

Αρ. Φύλλου 237

Αθήνα, Μάρτιος 1983

Σχέδιο από
τό Δελτίο
του Συλλό-
γου Κωνσταν-
τινουπολιτών.

Μεταξύ μας

Όπως φαίνεται και στον πίνακα της σελίδας αυτής, η Τουρκία είναι ευρωπαϊκή χώρα μόνο κατά το 3% της έκτασής της. Κι' αυτό το 3%, ή ανατολική Θράκη, είναι απ' τις περιφέρειες που το τούρκικο Κράτος έχει δείξει το λιγώτερο ενδιαφέρον, έχει διαθέσει τις χαμηλότερες επενδύσεις.

Έ, λοιπόν, αυτό το τόσο ευρωπαϊκό κράτος, ζήτησε να μπει στην Ε.Ο.Κ. Και οι εταίροι τους είπαν «ευχαρίστως» «μπουγιουρούμ» αγάδες. Άλλα οι Τούρκοι ζήτησαν να μην ισχύσει για το έδαφός τους ή ντιρεκτίβα της Κοινής Αγοράς «περί ελεύθερης εγκατάστασης, ειδικά, για τους Έλληνες. Δηλαδή κανένας Έλληνας να μην μπορεί να πιάσει δουλειά, να στήσει μαγαζί, να φτιάξει φάμπρικα, ν' ανοίξει ιατρείο, ή ν' ασκήσει οποιοδήποτε ελεύθεριο επάγγελμα στα εδάφους της. Κι' εκεί σκόνταψαν οι διαπραγματεύσεις.

Αυτή η ενέργεια του τούρκικου Κράτους, δεν έχει σχέση με τις απειλές για τα νησιά μας και το Αιγαίο. Πολύ απλά, πρόκειται για το πλέγμα κατωτερότητας απέναντί μας που μόνιμα κατατρέχει τους γείτονές μας. Κρίμα —γι' αυτούς.

Στις 8 Μαρτίου, γιορτάστηκε η «μέρα της γυναίκας». Δεν είδα, όμως, πουθενά ν' αναφερθώ, ή κοινωνική θέση της γυναίκας στη Σμύρνη. Κι' ως τάχω πεί —για όσους δεν τα ξέρουν— και πριν δύο χρόνια στη τηλεόραση και περίσω στη πρέσ - κόνφερανς στη Μεγάλη Βρεταννία με την ευκαιρία της έκδοσης του λευκώματος της Interamerican, και η Διδώ Σωτηρίου και η Όλγα Βατίδου τάχουν γράψει και η βραβευμένη Ίφιγένεια Χρυσόχου έχει μιλήσει σε άλλεπάλληλες διαλέξεις της, έδω και στη βόρεια Ελλάδα, ακόμα και για την προσφορά της στον έλλαδικό χώρο την εποχή της προσφυγιάς.

Θα τα ξαναπώ λοιπόν, τώρα, επιγραμματικά, και θα πρέπει του χρόνου, ή Ένωσή μας, σαν κεντρικό μικρασιατικό πνευματικό σωματείο, να οργανώσει τη μέρα εκείνη ειδικές εκδηλώσεις. Γιατί εγώ —όλοι εμείς οι Ίωνες— τιμούμε τη Γυναίκα. Όχι μόνο σαν καλή μαγείρισσα και ρετσελοϋ, όχι μόνο σαν τέλεια νοικοκυρά και σαν σωστή μάνα, αλλά σαν γυναίκα. Με το ξυπνο, θηλυκό μυαλό της, ή Σμυρνια, αρχόν-

τισσα ή απ' τις λαϊκές τάξεις, καμωματοϋ και τσακίστρα, με τον πλούσιο έρωτισμό της, ήταν ή βασίλισσα του σπιτιού και αφέντρα του «αφέντη» της. Καλόγνωμη, παστρικά —της το κόλλησαν σαν ρετινιά οι έδω βρωμομπριτσελοϋδες, αφρατούλα, γεμάτη χυμούς, αλλά και με έντονη και γλυκεία προσωπικότητα, ήξερε να τρελλαίνει τον άντρα. Άπελευθερωμένη, ευρωπαϊά κι' ανατολίτισσα μαζί. Ρωμαντικά και ρεαλίστρια την ίδια ώρα μ' ένα ποίημα ή ένα στιχάκι, με το πιάνο, το μαντολίνο, την κιθάρα, το τραγούδι της, τα τσουπανάκια, το χορό της, έδινε κίνηση και ήχο στα συναισθήματά της.

Λέγαμε για τη σμυρνια, τη χειραφετημένη. Μας το τονίζουν οι περιηγητές ήδη απ' το 16ο αιώνα. Τιμοϋσε ο σύζυγος τη σύζυγο. Τί τουαλέττες, τί μπιζοϋ. Κορώνα στο κεφάλι του. Ο σμυρνιας σεβόντανε την οικογένειά του και φυσικά την αρχόντισσά του.

Κι' από άπελευθέρωση;

Η πρώτη και μοναδική γυναίκα που έγινε δεκτή σαν μέλος της Φιλικής Έταιρίας ήταν ή σμυρνια Κυριακούλα Ναύτη.

Στά 1898, σμυρνια πήρε πτυχίο απ' το Πανεπιστήμιο Αθηνών. Στά 1898!

Στις αρχές του αιώνα μας, ή σμυρνια Δομνίκη Ηλιάδη, ανακηρύσσεται στο Λονδίνο πρωταθλήτρια του τέννις. Στά 1915 ή Θεοπίας Χ' Σταύρου-Δημητριάδη, οργανώνει στην Αθήνα το πρώτο γυμναστήριο για κοπέλλες.

Το πρώτο σωματείο με καθαρά γυναικείο αθλητισμό, από Ίωνες ιδρύθηκε, έδω στην Αθήνα στά 1926. Ο Πανιώνιος. Και για 22 χρόνια ήταν ή πρωταθλήτρια ομάδα.

Άλλά κάτι πραγματικά έντυπωσιακό: Στά 1910, τότε που μόλις άρχισε να σαρκώνεται το φεμινιστικό κίνημα στην Εδρώπη, λόγιοι της Σμύρνης έστειλαν στην Αθήνα, ένα σχέδιο Συντάγματος που πρόβλεπε δυο Βουλές Αντιπροσώπων του Λαού. Μιάν άντρική και μιάν γυναικεία!

Στὸν σύμβουλό μας, Μανώλη Καίππα ὀφείλομε τὸ κείμενο αὐτὸ τοῦ Γ. Φακίρη, ἀνταποκριτῇ στὴ Σύρο τῆς ἐφημερίδας τῆς Ἀθῆνας «Ἑστία», δημοσιευμένο στὶς 14 Φεβρουαρίου 1896.

Ἀρχίζω ἀνάποδα, ἀπὸ τὴν τελευταία μέρα ἢ, μάλιστα, ἀπὸ τα ξημερώματα τῆς Καθαρῆς Δευτέρας, ποὺ ἡ Τσιγγάνες μοῦ χάλασαν τὸν ἥσυχο ὕπνο μου, ὕπνο γλυκὸ, ὕστερα ἀπὸ ξενυκτίσματα τόσων ἡμερῶν:

Και με τίς φωνές αυτές, θγαλ-
μένες από τή μύτη και όχι από
τὸ στόμα, γυρίζουν τοὺς δρόμους
με τὰ σακκούλια καὶ τὰ καλάθια,
καὶ μαζεύουν ἀνάκατα ὅτι ἀπο-
φάγι τοὺς δώση κάθε σπιτί. Καὶ

Τοῦ εὐχόμεσθε νῆναι πάντα ἀκμαῖος, θαλερὸς καὶ
κραταῖος καὶ πάντα νὰ προσφέρει ὅσο μπορεῖ στὴν
Ἑνωσὴ μας, στὴ ΜΝΗΜΗ τῶν ἀξέχαστων Πατρίδων.

Οἱ συμπαθέστατοι φίλοι μας Ἀρμεναῖοι, πὸν μαζί
τους ἢ ἔστω μὲ τοὺς πατεράδες τοὺς ζήσαμε ἁρμονικά
στὰ ἀξέχαστα χῶματα τῆς Μικρασίας, ὀργάνωσαν ἐκ-
δηλώσεις γιὰ τὸ μεγάλο ἔγκλημα τῶν Νεότουρκων.

Ἐπειὶ ὁ εὐγενικός δρόμος τοῦ
Τράσεν, τὸ Χαλεπῆ-ῶ-σούκι, γε-
μίζει κόσμον καὶ ἑξοκονοῦνται
καὶ σπρώχνονται καὶ ἀπὸ πάντων
σου φωτεινὰ τόξα ἀπὸ γνάξι προ-
καλῶν τὸν κόσμον σὲ εὐθυμία, σὲ
χαρὰ, μὲ τὰ εὐθυμία ρητὰ τοὺς·
«Ἐὐθὺ μὲ εἶ!» σοὺ φωνάζουν·
τὰ φωτεινὰ γράμματα, χαρὰν ἔ-
να θαρρεῖς στὸν φωτεινὸν οὐρανόν.
«Δὶ α σ κ ὀ δ α σ ε, τ ρ α γ ο ὐ-
δ α !», σοὺ παραγγέλλουν παρὲ-
σι μὲ τὸ τρεμροθύγιον φῶς.

λικό φως— αστράφτουν για μια στιγμή και οι άσχημες μάσκες γίνονται σιχαμερές και δημοφιλείς, ενώ πολύ οι ευόμορφες Σμυρνιές, διά την αντίθεση, άμα τριανταφυλλί φως σχηματίσει γύρω τους φανταστικό στεφάνι.

Ὅλα τὰ σπύτια εἶναι ἀνοικτά.
Κανείς δὲν θά σ' ἐμποδίσῃ νὰ
μπῇς μέσα, νὰ τραγανίσῃς λίγα
γλυκίσματα, νὰ πιῇς κοιὰν, κρα-
σί, νὰ χορέψῃς, νὰ διασκεδάσῃς
καὶ νὰ φύγῃς ἔπειτα, γιὰ νὰ πᾶς
παρακάτω, σ' ἄλλο σπύτι, νὰ κά-
νῃς τὰ ἴδια.

Και όλα τὰ σπίτια, πού ἀνοίγονται στο δρόμο ἐπάνω, μέ τίς γυαλωτές πόρτες καί τόν ευρύχωρο προθάλαμο, χύνουν ἔξω κύματα τραγουδιῶν καί φώτων.

Τὰ μανδολίνα καὶ οἱ κιθάραι
ἔχουν μεγάλη πέρασι. Κι' ἐπειδὴ
δὲν θὰ ὀρῇς ἄνθρωπο πού νά μὴ
ξέρῃ ἕνα ἀπ' αὐτὰ τὰ δύο ὄργα-
να στὴ Σμύρνη, ὅλοι φιλοσιμούν-
ται ποῖός νά παῖξῃ καλλίτερα
καὶ οἱ γλυκεῖς ἤχη ἀπαύουν
τίς θραγγές ωνές τοῦ κόσμου!

Κάτω στὸ QUAI, ὁ κόσμος εἶ-

Ἄλλα οἱ οἰκογένειες — ὁ καλὸς κόσμος ποῦ λένε — πᾶν στοὺς χοροὺς, ποῦ παραθαλπίζουν στὴν ἡμορφίᾳ καὶ τῇ χάρι τοῦ «Παραναστού». Πλούσιες λέσχες, μὲ ἀτέλειωτες σάλες, μαζεύουν τὶς οἰκογένειες τῶν μελῶν καὶ ἡ Συμωναϊκὴς κοπέλλες καὶ ἡ Συμωναϊκὴς κυρίες δειχνουν ἐκεῖ ὅλα τὰ πλούτη των, ὅλα τὰ κάλλη.

Ἡ Ἑλληνικὴ λέσχη, ἡ Εὐρωπαϊκὴ, τὸ Νιού-Κλάρμπ, γίνονται μὲ μιά θραυδὰ μουσεῖα ἀληθινὰ καὶ τόπος διαγωνισμοῦ ἀνατολίτικης ὁμορφίᾳ.

Καί κάτω από τίς μικρές μά-
σκες ξεπετοῦν φωτεινές ἀχτίνες,
τὰ μάτια ἐκείνα ποῦ ξετελλαί-
ζαν κόσμο, μεγάλη, μαύρα, γλυ-
κά, τυραννικά· λίγες δὲν ἔχουν
μάτια, μάτια τέτοια δηλαδὴ, ποῦ
μυλοῦν, ποῦ σοῦ λένε τὴ ζωὴ καί
τὴ δύναμη ποῦ κρύβουν τὰ γυ-
ναίκεα ἐκείνα σώματα...

Τὴν τελευταία Κυριακή, ἔμω, στὸ δρόμο, γίνεταν μεγάλο κακό. Οἱ δρόμοι αὐτοί, ποὺ τὴν νύχτα ἀκούειν τόσα, τώρα μαυρίζουν ἀπὸ κόσμο. Οἱ ἄμαξες ποὺ κουβαλοῦν τοὺς κουδουνάτους σέρνονται, τὰ ἄλογα τὰ βαστούν ἀπὸ τὰ γκέμια καὶ ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή μὴ κινδυνεύει καὶ τὰ τυφλωθεῖ ἀπὸ τὴς φασόλες καὶ τὰ κουρέα!

Ἑβραῖοι, με κοφάκια γεμάτα, ἔχουν στήσει σὲ κάθε γωνιά τὸ πρῶχειρο μαγαζάκι· καὶ ἀγοράζει ὁ κόσμος με λachτάρα τὰ ἐμπορεύματά τους, γιὰ νὰ πετροβοληθῇ, νὰ γελάσῃ. Καὶ ἀπὸ τὰ μυαλόκια, ποὺ λυγίζουν ἀπὸ τὸ δάρος καὶ ἀπὸ τ' ἀμάξια ποὺ ἄργοπερ-

πατούν και από το δρόμο, στήνεται μεγάλος πόλεμος.

καὶ ἐξόντωνσαν 1.500.000 Ἀρμένικες χριστιανικὲς ψυχές. Συμμετέχουμε μὲ πολλὴ ἀγάπη σ' αὐτὲς τὶς ἐκδηλώσεις τους καὶ ἐκφράζουμε τὸ θαυμασμό μας γιὰ τὴν προσήλωση στὶς Μέρες ἐκεῖνες. Ὅμως θὰ θέλαμε νὰ τονίσουμε, πῶς μὲ κανένα τρόπο δὲν δεχόμαστε τὶς βιαιότητες ἐνάντια σὲ Τούρκους διπλωμάτες στὶς Εὐρωπαϊκὲς πρωτεύουσες γιὰ ἐκδίκηση. Οἱ λαοὶ ἂν θέλουν νὰ ζήσουν σὲ εἰρήνῃ, πρέπει νὰ βγάλουν ἀπ' τὰ προγράμματά τους τὴ λέξη «ἀντίποινα». Ποτὲ δὲ θὰ ὑποκύψουμε στὴν πολὺ κακὴ πολιτικὴ τῶν Κυβερνήσεων τῆς Τουρκίας. Οὐτὲ στὶς παρανοϊκὲς τους διεκδικήσεις. Ἀλλὰ ἀπὸ λόγους ἀρχῆς καὶ ἀνθρωπιᾶς καταδικάζουμε κάθε βία.

τζ. β.

A detailed black and white engraving of a man, likely a historical figure, wearing a high-collared coat and a cravat. The man has short, dark hair and a slight smile. The engraving is signed 'J. G. G. 1844' in the bottom left corner.

150 χρόνια συμπληρώνονται φέτος, απ' τὸ θάνατο τοῦ μεγάλου Σμυρνιῶ
στοχαστῆ καὶ Δάσκαλου τοῦ Γένους. Καὶ ἐκδηλώσεις ἔχουν προγραμμα-
τισθεῖ στὸ Ὅμηρειο Πνευματικὸ Κέντρο Χίου. Συνέδριο μὲ πολλοὺς κα-
λεσμένους, καὶ διεθνὲς Συνέδριο στὸ Αἶγαιο.

Ἡ «ΗΧΩ», σὰν ἐλάχιστο φόρο τιμῆς, ζήτησε ἀπὸ τῆ φιλόλογο Ἑλένη Ζάκκα-Καρατζῆ, ἐκλεκτὸ μέλος μας, νὰ θυμηθῇ καὶ νὰ μᾶς θυμίση μὲ λίγα λόγια, τὴ Μεγάλῃ ἐκείνῃ Μορφῇ.

Σμύρνη, στα μέσα του 18ου αιώνα. Μία πολιτεία γεμάτη ιστορία, πλούσια, δημοφιλής, ζητούμενη. Μία πολιτεία στην οποία, με το ρομεικό στοιχείο στην πρώτη γραμμή, ο λόγος δεν περδύει Έρμη, παντρεμένοι σ' ένα γόνιμο γάμο, θύναμα κάτι το ανεπανάληπτο. Έμποροι, λόγιοι, επιστήμονες, αλλά και φτωχοί μεροκαματιάρηδες, οι ρομιοί της Σμύρνης, είχαν μαζευτεί εκεί, απ' όλα τα σημεία του ελληνισμού και πρόσκοβα και την Ξαναν να προκύβει μαζί τους.

Ἀπὸ μιᾶς χιωτικῆς, οικογένειας, ποὺ καὶ αὐτὴ, ὅπως πολλὲς ἄλλες, δούλεψε καὶ στὸ λόγιο καὶ στὸν κερδοφόρο Ἑβραϊσμὸν γινόμενης στὶς 24 Ἀπριλίου τοῦ 1743 στὴ Σμύρνη, ὁ Ἀδαμάντιος Κοραΐς. Ὁ πατέρας του ἦταν ἐμπορικόμηνος μὲ καλὴ κοινωνικὴ θέσι καὶ ἡ μητέρα του, κόρη του γνωστοῦ λόγιου καὶ ἐμποροῦ Ἀδ. Ρύσιου ἀπὸ τὴν Ἀρετσού, ποὺ τῆς εἶχε δώσει ἀρετικὴ μόρφωση καὶ τὴν κληροδότησε καὶ τὴ μεγάλη βιβλιοθήκην.

Τὰ πρῶτα γράμματα ὁ μικρὸς Ἀδριάντιος τὰ ἔμαθε ἀπὸ τῆ μητέρας

των. Στά σχολεία της Δυτικής α-
γότερα, παρά το καταπιεστικό πα-
δαγωγικό σύστημα της εποχής, φο-
ρήσε μ' επιτυχία κι έμαθε γερά έλλη-
νικά, χωρίς, εντυχώς γι' αυτόν, κα-
μία όλο τόν ελληνισμό, έξ αιτίας το
συστήματος να αισθανθή άπέχθει-
στά τη μέθοδο, όπως έγινε σε ποί-
λους άλλους μαθητές την παλιά επ-
χή.

Προορισμὸς τοῦ Κοραΐ, σύμφωνα

με τὴν μακάριση τῆς οἰκογένειας, ἥταν νὰ γίνει ἔμπορος. Στὰ 21 τὸν χροῖον τὸν στέλνουν γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ στὴν Ὁλλανδία. Νέος εἶναι τότε καὶ ῥοιζοκετα ἀπόματα ἀπὸ τὴν ὑπερσυντηρητικὴν περιβάλλον τῆς Ἀνατολῆς ποὺ τὸν ἔβγαζε, σὲ μιὰ κοινωνία πολὺ πρὸ ἀντιεισόδου καὶ προηγμένη. Βρισκόμαστε στὴς παρὰ μὲν τῆς Γ' Γαλλικῆς Ἐπανάστασης. Οἱ ἰδέες τὸν Ἐγγαλλολατινιστὴν σὰν τὸ σωρὶ καυτοφάγα καὶ ἀπολυταρχικὰ καθεστῶτα καὶ τὸ ἰδεολογικὸν τοὺς ὑπάβατο ἐπομάζοντα τὴ μεγάλην κατάρρευση τοῦ 1789.

‘Ο Κοραῖς χαίρεται αὐτὴ τὴ νέα
ἐμπειρία, γλεντᾷ τὸ νέον, ἀλλὰ καὶ
σπουδαίνει ἡ ψυχὴ τὸν εἰναι ἀνοιχτὴν
στὴ γνώση. Μαθαίνει ἐβραϊκά, μαθη-
ματικά, ἀλλὰ καὶ κιθάρα καὶ ξαφα-
σις. Ὅσο γὰρ τὴν ἐμπειρίαν τοῦ
δραστηριότητος καλλιτεχνία μὴ μὴ
μολοῦμε· Αὐτὸς δὲ νέος θέλει συμπά-
μα! Οἱ δικοὶ τοῦ τὸν ξαναφρονέ-
σῃ! Σμῆρον, στὰ 1778, μὴ δὲν θά-
νουν κρατήσουν γὰρ πολὺ. Θὰ ξανα-
γύγει σύντομα, ἀνημπούτης τὴν πα-
τρικὴν θέληση, γὰρ ν’ ἀκολουθήσῃ τὸ
πεπονημένα του.

Στο Μοντελιέ, όπου πάει στα 1782
34 χρονών πιά, ποτέ μεγάλος στα
χρόνια για τα τότε μέτρα, αρχίζει
να σπουδάζει ιατρική. Ο θάνατος
του πατέρα του στα 1783 ζάνει τη
συνέχισή των σπουδών του οικονομικά
πιά πολύ δύσκολη. Στις 11.7.1786
τη μέρα που υποστήριξε με θριαμβική
τυχή η έκτακτη τη διατριβή του για
τον Έπικουράτι, γράφει στον φίλο

τὸν τὸν Πρωτοπλάτην στὴ Σμύρνη·
 «Βιβλία δὲν ἔχω, ἐνδιαιτῶν στερ-
 ροῖμαι, ἡ τροφὴ μου εἶναι ἄβλητα, ἡ
 κατωχία τοῦ ἀλλοτεστέρου...». Ὅμως
 τελειώνει τίς σπουδὲς του, κἀνόντας
 γὰρ νὰ ζήσῃ καὶ μεταφράσεις ἱατρι-
 κῶν ἔργων καὶ στὸ 1788, ἀποῦ τε-
 λείωσεν πλήρως τίς σπουδὲς του, πη-
 γαίνει στὸ Παρίσι, ὅπου θὰ μείναι
 ὤς τὸ θάνατό του.

Ἐνα χρόνο ἀργότερα ξεσπᾷ ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση ποὺ δ' ὥμοις μὴ Κοραΐς τὴ ζεῖ μ' ὅλες τίς ἔνε ἔπαρξῃ του. Στὰ γράμματα του, ποὺ ἀποτελοῦνε μιά ἀπὸ τίς πηγές τῆς ἐπανάστασης αὐτῆς, βλέπουμε, ὄχι μονάχα τὸν ἐνθουσιασμό του γιὰ τίς ἰδέες τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δημοκρατίας, ἀλλὰ καὶ τὴν παρατηρητικότητα, τὴν ἀμερόληπτα καὶ τίς ὀρθές κρίσεις γιὰ ὅσα τρομερά καὶ ἀνέλεπα πράγματα γίνονταν κάθε μέρα μπρὸς στὰ μάτια του, ποὺ σύντομα θ' ἄλλαζαν οὐκ αὖτὴ τὴν ὁγμὴ τῆς Εὐρώπης.

Ἡ διζυία τῆς πατρίδα ὅμως; Ὁ Κορσάκης μπορεί νὰ εἶναι μακριά τῶν σωματικῶν, ἀλλὰ δὲν τὴν ἔχει· καὶ ποτέ κ' ὁ ἄνεμος τῆς ἐλευθερίας ποὺ ἀνέει τότε στὴ Γαλλία διόκληση, τὸν κάνει ἀκόμη περισσότερο νὰ ποιεῖ γιὰ τὴν κατάντια τῆς, νὰ μισεῖ τὸν τῦραννον καὶ νὰ ποθεῖ ἀκόμη πὰ θεοῦ καὶ τὴν δικήν τῆς λευτερίαν. Παρεκκολεῖται ἀπὸ τὸ παράθυρό του σπαιοῦ τὴν μετακομιδὴ τῶν λειψάνων τοῦ Βολταίρου καὶ τοῦ ὅχροντος δάσκαλου στὰ μῦτια, ὅταν βλέπει τὰ θιβέλια του φερόμενα εἰς θρίαμβον καὶ περικυκλωμένα ἀπὸ πλήθος ἀνα-

διμαίνου. Καὶ ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς Τούρκους παρατηρεῖ με πόνον: «Πολλοὶ ἀπὸ τοῦ γένους μου (ὡς καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος) ἤθελον εἶναι τὴν σημερινήν ἰστίαν τοῦ Βολταίρου, ἀν' ἡ ὑμετέρα τυραννία δὲν εἶχε καταστήσει στείραν καὶ ἄγονον τὴν καρποφόρον μητέρα τῶν σοφῶν τῆς Ἑλλάδας».

Γιὰ ναί πάρετε ὅμως ναί εἶναι στείρα, γὰρ ναί ξανάβει τὴν παλιὰ τὴν αἴγλην ἡ Ἑλλάδα χοιριάζεται παιδεία. Χωρὶς αὐτὴν, οὔτε πρὸς ὅς, οὔτε ἀγέρην εὐθερία μπορεῖ ναί ὑπάξει. Ἐπρεπε λοιπὸν ναί μορφωθεί τοῦ γένους τοῦ ἑλληνικοῦ.

νός· και πως να μπορούσε να γίνει αυτό καλύτερα, παρά με τη βοήθεια της διδχής του πνευματικής κληρονομιάς; Κι αυτή την πνευματική κληρονομία έστρεψε στον έαυτό του καθήκον να την κάνει προστιτά στους αποπατριώτες του, εκδίδοντας τους άρχαιους συγγραφέις, πηγές του πνεύματος, της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και του άνθρωπισμού. Για την ελευθερία την ήθελε «φροντισμένη» ην άναμμερα στη δικαιοσύνη και τον άνθρωπισμό». Διαφορετικά θά μεταβαλλόταν σε άναρχία και τυραννία.

Μὰ ὁ Κοραῖς δὲν δὴ καταπαστεύεισιν με τίς ἐξδοσεῖς τὸν ἀρχαῖον σαρφάνον. Οἱ παροῖ είναι ἐπικροῖ. Οἱ Γάλλοι σαρφάνουν ἀπὸ παντοῦ τὴ ἀπολυταρχία. Σὺ λέγο δὴ ἀπτήρηον καὶ στήν Σπανία τῆς Κέζινου τὸ δέντρο τῆς ἐλευθερίας. Ποιὰ ἔλλινες—μὰ τίς καὶ ὁ Κοραῖς—ἀρχίζον νὰ πτεῖνον πὺς ἔρτω καὶ γὰρ μὰς ἡ μεγάλη ὄρα. Μὰ

«συντήρηση» ἀγνυνεῖ. Αὐτὰ τὰ και-
νεύαντ' ἀπὸ τὴν Εὐφροσύνη, ὅπως π.χ.
ἡ σπουδὴ τῆς φυσικῆς, κινδυνεύου-
σα νὰ χλονίσουν τὴν πίστιν, ποὺ εἰς
κραταῖοι Ὀθωμανοί, ὥστόσο, δὲν τὴν
πείραζαν, ἐνῶ οἱ νεωτεριστές...
Μακρίν, λοιπόν, ἀπ' ἐλπίς αὐτὰ οἱ
καλοὶ χριστιανοί. Πίστη καὶ νοημο-
φροσύνη στὸν κραταῖο Πατισάχ, ἔ-
ξω οἱ ἀντιχριστιανικὲς ἰδέες τῶν ἐ-
ξελέστατον Ἰακωβινών...

Ὁ Κораῖς ἐξεγείρεται. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἡττοπάθειας καὶ τῆς διαισδιώσεως συντήρησεν, τόσο ξένο πρὸς τὸ φωτισμένο μυαλό του καὶ ἐπακύνον γιὰ τὴν ἀφύπνιση τοῦ γένους, ἔπρεπε νὰ χυτηθῇ καὶ σκληρὰ μάστιγα.

Στὰ 1798, χρονιά τῆς θανάτωσης τοῦ Ρήγγα, κυκλοφορεῖ ἡ «Πατριὰρχη Ἱεροσολύμων» Ἀνθίμου, ποὺ προτρέπει οὔτε λίγο, οὔτε πολύ, τοὺς καλοὺς γεσσιανοὺς νὰ ὑποτάσσονται νομιμόφρονα στὴν «εἰσυγρὰν αὐτὴν βασιλεῖαν τὸν Ὀθωμανόν», ποὺ ἔγινε «εἰς τοῦ βουλήματι» ἐπειδὴ ἐκ τῶν Ρωμίων ἡμῶν βασιλεῖα εἶχεν ἀρχίσαι νὰ χωλῶνεν τὰς τῆς ὁδοδοξίας πίστεως φρονήματα... Ὁ Κορδαῖς ἀπαντᾷ βίαια μὲ τὴν «Ἀδελφικὴν διδασκαλίαν» τοῦ ἑσχεπάζοντος τὰ εὐτελεῖ ἡ συμφρόνουν τὸν ρασοφόρον ἐκείνον ποὺ ἔκταναν ἄλλῃ μιᾷ φορὰ τὴν ἐκκλησίαν οἶκον ἐμποροῦν καὶ θεοφροῦν τὴν ἐλευθερίαν «ἐπὶ νῆσῳ τοῦ πονηροῦ διαβόλου», ἀντιτάσσοντας χωρὶς ἀπὸ τῆς Γραφῆς, ὅπου φαίνεται ποῦ εἶναι τὰ πραγματικὰ πνεύματα τῆς γεροισλαμικῆς διδασκαλίας.

Μερικά άλλα δημοσιευμένα του τη: εποχής έκεινης έχουν καθαρά ποικίλο χαρακτήρα. Στά 1801 γράφει τὸ «Σάλπισμα Πολιεμπτήριον» καὶ σὲ 1803 κάνει στὸ Παρίσι γαλλικὰ ἀνακοινωθὲν μετὸν τίτλου: «Τάπηγμα περὶ τῆς παρούσης καταστροφῆς τῆς Ἑλλάδος». Στά 1805, ὅταν πᾶς ἔχουν ἀποκατανοῦν οἱ ἐλπίδες γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Ἑλλάδας ἀπὸ τοὺς ξένους, γράφει τὸ «Διάλογον διὰ Γραικῶν, ὅπου ὑποστηρίζεται ὅτι οἱ Ἕλληνες γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοὺς πρέπει νὰ στηρίζονται μόνον στὶς διὰ τῶν δικῶν τους δυνάμεις».

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν αὕτῃ ἀρχίζει συστηματικότερα ἡ στοχαστὴν τοῦ Κροῦπ τοῦτε τὴν μεθοδικὴν ἐκδόσιν τῶν ἀρχαίων ἑλλήνων συγγράμμεων, τοῦ, ὅπως εἴπαμε, τοὺς θεωρεῖ ἀπαραίτους γιὰ τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ πρὸς αὐτὸς παρῴληλον νὰ γράφονται καὶ ἀπὸ τοῦ ἐπιστημονικοῦ πνεύματος τῆς φωτισμένης ἑκδόσεως. Ὁραματίζεται ἓνα νέο σχολεῖον, χωρὶς σοφιστικὰς ποικίλας, ὅπου ἡ προσωπικότητα τοῦ παιδιοῦ θὰ εἶναι νὰ σεβαστῇ, μὰ θρησκειὰ χωρὶς δεσποδισμονία μὲ λειτουργικὸν ἔξουσι τοῦ δόγματός τους. Τῇ γλώσσῃ τὴν θέλει χωρὶς ἀκρότητες, οὔτε ἀπὸ τὴν μῆν, οὔτε ἀπὸ τὴν ὥλην πλευρά. Ἐνταῦθα αὕτῃ ἡ περὶ τὴν ἐκδόσιν ὁδοῦ τοῦ διὰ τὴν δὲ δημοκρίτησιν τὴν καθάρεσιν

Συνέχεια στη σελίδα 1

Ίεράρχες τῆς δυοσίας - 'Η

Ἀλλή μιὰ ἐπιτυχημένη ἐκδήλωση τῆς Ἑνωσῆς μας, στὶς 14 τοῦ περασμένου μηνός.

Πεντακόσιοι καὶ πάνω οἱ καλεσμένοι πού παρακολούθησαν τὴν πλούσια ἐκδήλωσή μας στὴν διόροφη σάλλα τῆς ΧΑΝ (Ὁ-μήρου — Ἀκαδημίας).

Παραβρέθηκαν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος, οἱ σεβασμιότατοι ἄγιοι, Καρπάθος (μικρασιατῆς), Πειραιῶς καὶ Νέας Ἰω-νίας. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὁ Πρωτοσύγκελ-λος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ὁ Ἀκαδημαϊκός κ. Τρυπάνης, ὁ τέως πρῦτανος κ. Θεοδῶρος, Καθηγητὴς Πανεπιστημίου, ὁ ἐπίτιμος Πρόεδρος μας καὶ μεγάλος εὐεργέτης τῆς Ἑνωσῆς, κ. Νίκος Ἀ-ρώνης, πολλοὶ πρόεδροι μικρασιατικῶν σωματείων, ὁ Ἀντιδήμαρχος Γιάννης Ἀκριθάκης, ὁ Πρόεδρος τοῦ «Παρνασσοῦ» κ.ἀ. ἐπί-σημοι.

Στὴν ἀρχὴ ὁ γενικός γραμματέας Νίκος Βικέτος, καλωσώρι-σε ἀπὸ μέρους τοῦ ΔΣ, τοὺς ἐπίσημους καὶ τὸ πικνὸ ἀκροατήρι-ο, ἀπὸ ἐκλεκτὰς συμυρινεὶς καὶ φίλους συμυρινούς, καὶ παραχώρησε τὸ μικρόφωνο στὸν ὁμιλητὴ τῆς βραδυᾶς κ. Γιάννη Χατζηφώτη, συγγραφέα, τὸν σημαντικὸ λόγο τοῦ ὁποίου θὰ δώσουμε ὁλόκλη-ρον, στὴ συνέχεια τοῦ ρεπορτάζ.

Μετὰ τὸν κ. Χατζηφώτη, ὁ κ. Βικέτος ἔδωσε τὸ δῆμα, στὸν δημοσιογράφο, λογοτέχνη καὶ σκηνοθέτη κ. Νέστορα Μάτσα, ὁ ὁποῖος προλόγισε τὸ ντοκουμανταῖρ τοῦ γιὰ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Μι-κρασίας μὲ τούτα τὰ λόγια.

Μακαριώτατε, Σεβασμιώτατοι, Κύριοι Πρόεδροι, Ἐκλεκτοὶ Φίλοι,

Δὲν μπορεῖς νὰ σκοτώσεις μιὰν εἰκόνα ὅσο κι ἂν προσπαθῇς, ὅσο κι ἂν ἀγωνίζεσαι. Γιατὶ ἡ εἰκό-να εἶναι μιὰ ἀνίκητη, εὐγλωττη μαρτυρία.

Τὰ σχέδια τῶν παιδιῶν ἀπὸ τὰ Φραγκικὰ στρατόπεδα τοῦ τελευ-ταίου πολέμου αὐτοκραυγάζουν: «Ὅτι δὲν μπορεῖς νὰ σκοτώσεις μιὰν εἰκόνα». Ὅπως κι οἱ παλιὲς κιτρινωπένες φωτογραφίες ἀπὸ φρεβρὰ γεγονότα πού μάτωσαν ἀ-νελέτητα τὴν ἀνθρωπότητα, ἡ τὰ ντοκουμέντα ἀπὸ τὴ μεγαλύτερη συμφορά τοῦ πολυπαθοῦ Γένους, τὴ Μικρασιατικὴ Καταστροφὴ, στὴν ἴδ' αὖτε διαπίστωση μὲς ὁδηγοῦν: «Ὅτι δὲν μπορεῖς, δὲν μπορεῖς νὰ σκοτώσεις μιὰν εἰκό-να».

Ὁφείλω χάριθ θεοῦ στὸν Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας μας Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο κ. Σεραφεὶμ πού εἶχε αὐτὴ τὴν πρωτοβουλία καὶ στὴν Ἱερὰ Σύνοδο. Μὲ τὴν θεριουργίαν Ἀ-γάπης τους ξεκινήσαμε μιὰ σειρά ἀπὸ υπεύθυνες κινηματογραφικὲς καταγραφὰς τῆς ἀγρυπνῆς παρου-σίας τῆς Ἐκκλησίας σ' ὅλες τὲς μεγάλες στιγμὲς τοῦ Γένους ὅταν ὁ Διγενὴς ἀντιμάχονταν τὸν Χά-ρονα στὰ μαρμαρένια ἀλώνια τῆς Λευτεριάς καὶ τῆς Πίστης. Στό-χος καὶ ἐλπίδα μας νὰ καταγρα-φῇ ὅλη ἡ πορεία τοῦ ματωμένου ράσου πού ἀναιμίζει, λάβαρο Λευ-τεριάς, ὅπου ἡ Φυλὴ ἀγωνίζεται γιὰ τὰ βῆμα καὶ τὰ ἱερά της. Ἐ-τσι, πάνω καὶ πέρα ἀπὸ τὸ χρό-νο θὰ ὑπάρχῃ ἡ μαρτυρία τῆς Εἰ-κόνας σ' ἓνα Ἀρχεῖο ντοκουμέν-των πού θὰ παρουσιάζῃ ἐπὶ τὴν ἐ-λπίδα τὴν Ἀλήθεια γιὰ τὸν ἐ-πώνυμο καὶ ἀνώνυμο ἥρωα κλη-ρικό. Αὐτὸν πού μὲ τὸ Σταυρὸ καὶ τὸ Σπαθὶ στάθηκε ψυχωμένος Ἀ-

χρίτας στὴν ὄρα τῆς Ἐθνικῆς Δοκιμασίας.

Μνήμη καὶ Φῶς λέγεται τὸ ντοκουμανταῖρ πού θὰ δοῦμε σὲ λί-γο. Γυρίστηκε μὲ πολλὰ δυσκο-λίες ἀλλὰ καὶ μὲ βαθειὰ ἀγάπη σὲ μερικὲς ἀπὸ τὲς μεγάλες πατρί-δες τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀνατο-λῆς, μὲ τὴν πολυτιμὴ συνεργα-σία εἰδικῶν καὶ ξεριζωμένων ἀ-δερφῶν μας πού καταθέτουν στὴν εὐγλωττὴ καταγραφὴ τῆς εἰκό-νας τὲς προσωπικὲς τους μαρτυ-ρίες. Μετὰ ἀπὸ τοῦτες τὲς μαρ-τυρίες εἶναι σὰν πῶς δυνατὴ ἀπὸ τὸ χρόνο, ν' ἀκούγεται ἡ προφη-τικὴ φωνὴ τοῦ Παλαμᾶ στὸ ἀπο-καλυπτικὸ «Τραγοῦδι τῶν Προσ-φύγων».

Ὅτε τ' ἀνάθεμα σκληρό, μήτε ὁ πνιγμένος θρόνος. Ἀ! καὶ στὸ μαῦρο Γολγοθὰ τῶν ἐθνικῶν παθῶν, θεῖε ἄγγελε τοῦ τραγουδιοῦ, δόξα καὶ ν' ἀνθίσῃ ὁ κρίνος τῶν Εὐαγγελισμῶν. Καὶ οἱ λυτρωμένοι, ἀλύτρωτοι, Κι' οἱ ἀλύτρωτοι ἔδω πέρα δώστε νὰ ἰδοῦν τοῦ λυτρωμοῦ, μιὰ χάριθ, ὅσο φτωχὴ ἢ Ἑλλάδα μιὰ ἀκοιμάτιστη καὶ ἀμέτρητη μητέρα, μιὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ ψυχὴ...

Ἀλήθεια. Τί λόγος εἰρηνικός, τί γέφυρα ἀνάμεσα στὲς ὀχθες πού ἀπὸ προγονικὴ ἀδυναμία ἔ-χει ταχθεῖ νὰ ζεῖ ὁ Ἑλληνισμός.

Ὁ ποιητὴς τὸ διατρανώνει μὲ τὴ σιγουριά τοῦ ὁραματιστῆ καὶ τοῦ Προφήτη:

Ἡ Ἑλλάδα μιὰ, ἀκοιμάτιστη καὶ ἀμέτρητη μητέρα, μιὰ τῶν Ἑλλήνων ἡ ψυχὴ!

Σὲ τούτῃ τὴ μιὰ ψυχὴ τῶν Ἑλ-λήνων μᾶς ἔφερε προσκυνηματικά πίσω ἡ ἐπέτειος τῶν 60 χρόνων

ἀπὸ τὴ Μικρασιατικὴ καταστρο-φὴ πού εἶναι, ἔπειτα ἀπὸ τὸ πάρ-σιμο τῆς πόλης ἡ μεγαλύτερη συμ-φορά τοῦ Γένους... Μᾶς ξανάφε-ρε πίσω καὶ παράλληλα μᾶς με-τέδωσε τὸ πολυτιμὸ μῆνυμα τῆς συναδέλφωσης. Κι ἀκόμη μᾶς θύ-μιζε τὲς ζωντανὲς εἰκόνες - μαρ-τυρίες πού ἔφεραν μαζί τους τὰ ξεριζωμένα ἀδελφά, ὅπως ἀπλᾶ καὶ συγκινημένα τὲς ἱστοροῦν. Εἰκόνες... Εἰκόνες...

Ἡ φωτιὰ πού ὑψώθηκε ὡς τὸν οὐρανὸ καὶ ἀφάνισε ὁλόκληρὴ τὴν πολιτεία...

Τὰ κοπάδια τῶν αἰχμαλώ-των, πού τὰ κουβαλοῦσαν στὰ ἐν-δότερα τῆς Ἀνατολίας...

Οἱ δικιότητες καὶ τὰ ποτά-μια τοῦ αἵματος τῶν ἀδικαστω-μένων...

Ὁ μάρτυρας Δεσπότης Χρυ-σόστομος, πού δεμένο χειροπό-δαρὰ τὸν ἔφεραν στοὺς δρόμους τῆς Σμύρνης, πλημμυρισμένο στὰ αἱμάτα. Κι αὐτὸς εἶχε τὴ δύναμη νὰ εὐλογῇ τὸ δοκιμαζόμενο ποί-μνί του...

Κι ἀκόμη...

Τὸ κόνισμα τῆς Παναγίας ... Τὸ καλὸ κόνισμα τῆς Μάνας τοῦ Χριστοῦ, πού ἦταν τὸ πρῶτο πού ἔπαιρναν ἀπ' τὰ φλεγόμενα σπιτία τους... Τὸ κόνισμα τῆς Παναγίας, πού θὰ γινόταν πᾶς ἡ «Ὁδηγήτρια», ἡ «Πονολύτρα» καὶ τῶν «Δοκιμαζομένων» ἢ Ἑλ-πίς, ὅπως τόσον παραστατικὰ τὴν ἀποκαλοῦν τὰ προσωνύμια... Μὰ πρὶν ἀπ' ὅλα θὰ γινόταν ἡ «Πα-ναγία τῶν ξεριζωμένων»...

Μαζὶ ὅμως μὲ τὸ κόνισμα τὸ πατρογονικὸ, φέραν μέσα τους τὴν πολιτιστικὴ καταβολὴ χιλι-ετηρίδων. Τὲς βαθειὲς καὶ πολύ-χυμες ρίζες ἐνὸς πανάρχαιου πο-λιτισμοῦ πού χάρισε στὴν ἀνθρω-πότητα τὴν πῶς πρωτοπορευτικὴ σκέψιν καὶ φιλοσοφία.

Μαζὶ μὲ τὰ ἐλάχιστα ἀπομει-νάρια πού κουβάλησαν μαζί τους, ὅ,τι μπορούσαν νὰ κλείσουν σ' ἓ-να μπόγο καὶ τὰ χέρια τους, κου-βάλησαν καὶ τὴ ζωντανὴ τους Παράδοση. Πού τὴ μεταφύτεψαν στὴν καρδιά τῆς Μάνας Πατρί-δας, ἔτσι πού σήμερα ὅλη αὐτὴ ἡ κληρονομία νὰ εἶναι τὸ πῶς ζων-τανὸ καὶ θαλερὸ κομμάτι τῆς ἐν-αίας Ἑλληνικῆς παράδοσης. Ἀ-φοῦ εὐχαριστήσω θερμὰ τὴν Ἑνω-σὴ Συμυρινῶν γιὰ τὴ λαμπρὴ ση-μερινὴ ὀργάνωση, ἃς γυρίσουμε στὲς ἀξέχαστες πατρίδες. Κι ἃς ζή-σουμε κάτι ἀπὸ τὴ λάμψη καὶ τὴ δοκιμασία τους μέσα ἀπὸ «ΜΝΗ-ΜΗ καὶ ΦΩΣ». Γιατὶ — θὰ τὸ ξα-ναπῶ — δὲν μπορεῖς νὰ σκοτώ-σεις μιὰν Εἰκόνα. Κι οἱ μεγάλες πατρίδες τῆς Ἀνατολῆς εἶναι γε-μάτες ἀπὸ Ἑλληνικὲς παρουσίες, ἀπὸ Ἑλληνικὲς εἰκόνες. Ὅπως

Ὁ Πρόεδρος μας ὑποδέχεται τὸν Μακαριώτατο.

Μιά ὄψη ἀπὸ τὴ Χ.Α.Ν.

Ὁ Νέστορας Μάτσας.

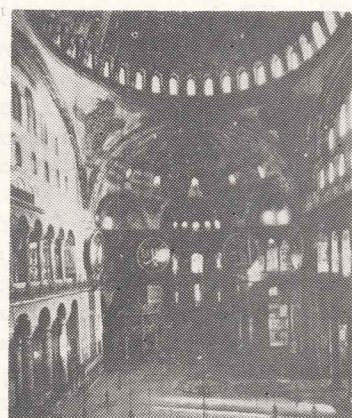

Ὁ κ. Γιάννης Χατζηφώτης.

Συνέχεια στὴ σελίδα 5

Ἐκκλησία τῆς Μικρασίας

εἶναι γεμάτα καὶ τὰ πῶς σημαν-τικά. Μουσεῖα τοῦ κόσμου, ἀπὸ τὸ Λαὸδρό ὡς τὸ Μουσεῖο Περγά-μου στὸ Ἀνατολικὸ Βερολίνο, ὅ-που ἔγιναν μὲ ἀφάνταστες δυσκο-λίες οἱ λήψεις γιὰ τὸ ντοκιμαν-ταῖρ. Οἱ παρουσίες αὐτὲς κραυγά-ζουν μέσα ἀπὸ τὴν αἰώνια γλῶσ-σα τῆς Τέχνης αὐτὴ τὴν ἀκατά-λυτὴ ἀλήθεια.

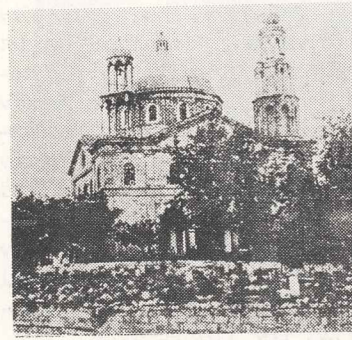
Ἐσωτερικὸ Ἀγίας Σοφίας στὴν Πόλη.

Σκῆτες Ἀναχωρητῶν στὴν Καππα-δοκία.

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχε. Ἀνάγλυφο 5ου αἰῶνος. μ.Χ. ἀπὸ τὴν Ἐφεσο. Ἱ-στορικὸν Μουσεῖον Βιέννης.

Προκόπι Καππαδοκίας. Ἀγ Γιάννης Ρώσσης.

Τὸ ντοκιμανταῖρ κράτησε 34 λεπτά καὶ τὸ τέλος τῆς προ-βολῆς τοῦ κάλυψαν θερμὰ χειροκροτήματα.

Τέλος, ὁ Τζῶν Βεϊνόγλου παρουσίασε τοὺς ἡθοποιούς Ἑλένη Μενεξάκη, Ἐλένα Τσαβδάρη, Ἰορδάνη Μαρίνο καὶ Γιώργου Με-τσόλη, πού μὲ κατάλληλες μουσικὲς ὑποκρούσεις ζωντάνεψαν τὰ ποιήματα: Στέλιου Σεφεριάδη «Χρυσόστομος», Μετσόλη «Οἱ Ἀ-γιοὶ ποιμένες μας», Καβάφη «Ἰωνικό», Παλαμᾶ «Τὸ τραγοῦδι τῶν προσφύγων», Γιώργου Ἀθάνᾳ «Τὸ καράδι τῆς ἐλπίδας», Μιχ. Ἀργυροπούλου «Ἡ χώρα πού γεννήθηκε», Ὁδυσσεᾶ Ἐλύτη «σχολεῖο στὴν Ἰωνία», Σῦλβιου «ὁ σιτῆρατὲς», Σήφη Κόλια «Ἰω-νία», Βόσου Καστάντη «Πέργαμος» καὶ Νίκου Τσιτουτζάκη «Κατάρρα».

Τὸ κάθε ποίημα παρουσίαζε ἐπεξηγηματικὰ ὁ Τζῶν Βεϊνόγλου πού εἶχε κάνει καὶ τὴν μουσικὴ ἐπέμβαση.

Καὶ τώρα ὁ λόγος τοῦ κ. Γιάννη Χατζηφώτη:

Ἐξήντα κιόλας χρόνια πέρα-σαν ἀπὸ τὴ Μικρασιατικὴ Κατα-στροφὴ (1922) καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς ἀναθυμᾶται μὲ περίσκεψη τὴ φο-δερὴ δοκιμασία τοῦ γένους στὰ ἱε-ρά καὶ εὐλογημένα χώματα τῆς Ἀ-νατολῆς. Ἐπέτειος ὁδύνης, μὰ καὶ διδασχῆς καὶ ἐθνικῆς αὐτογνωσίας. Τὸ 1922 ἀνίχνει ὁπωσδήποτε στὲς πῶς πικρὲς χρονολογίες τῆς ἱστο-ρικῆς μας πορείας. Ὅρισμένοι με-λετητὲς τὸ ἐξομοιώνουν μὲ τὸ 1453 καὶ ἄλλοι τὸ θεωροῦν χειρό-τερο, ἀφοῦ πρόκειται γιὰ ξεριζ-ωμὸ, ἐνῶ στὴν Ἀλωση, παρ' ὅ-λες τὲς σφαγὲς καὶ τὲς λεηλασί-ες, ἡ Ρωμιοσύνη ἂν καὶ ὑπόδουλη καὶ χωρὶς κρατικὴ ὑπόσταση, πα-ρέμεινε στὲς προγονικὲς ἐστίες.

Δὲν ὑπάρχει, ὥστόσο, ἀμφιβο-λία ὅτι ἀνάμεσα στὰ δύο μεγάλα αὐτὰ γεγονότα ὑφίσταται σχέση καὶ συνέχεια, ἐνδιάμεσα τὸ 1821 καὶ τὸ 1919, ὅποτε ἀντίστοιχα ἀ-πελευθερώθηκε ἡ σημερινὴ Ἑλ-λάδα καὶ ἡ ἐλληνικὴ Ἰωνία. Δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ ἐξεταστοῦν οἱ συνθήκες τὰ λάθη, οἱ ἀντιζή-οντες πού ὁδήγησαν μέσα σὲ τρία χρόνια στὸν ἐκφυλισμὸ τοῦ «μύχιου» πόθου τοῦ Ἑλληνι-σμοῦ γιὰ τὴν πλήρη ἐδαφικὴ του ἀποκατάσταση καὶ τὴν ἀπελευθέρ-ωση τῶν πληθυσμῶν του. Πό-θου, πού μένει ἀκόμη ἀνεκπλήρω-τος μὲ τὴν ὑπαρξὴ ὡς σήμερα ἀ-λυτρώτων περιοχῶν καὶ παιδιῶν του. Στὴ Β. Ἠπειρο, τὴ Μικρα-σία καὶ τὴν Κύπρο.

Ἐχουν ὅμως καὶ μιὰν ἀκόμη σχέση ἡ Ἀλωση καὶ ἡ Μικρασια-τικὴ Καταστροφὴ. Ὅσο κι ἂν ἀ-ποτελοῦν νωπὲς ἀκόμη πληγὲς γιὰ τὸ ἐλληνορθόδοξο γένος μας, στὰ-θησαν ἀφετηρίες γιὰ ἐθνικὴ ἀνα-γέννηση καὶ δημιουργία. Ὅπως λέγει μιὰ λαϊκὴ παροιμία «ἀπὸ τ' ἀγκάθι βγαίνει ρόδο». Ἐτσι

Ἦν εὐ μ α τ τ ῆ ἂ ν α ζ ῶ ο γ ὅ ν η η.

Δὲν πρέπει ὅμως ἡ σημασιολό-γησις τῆς προσφοράς τῶν προσ-φύγων νὰ σταματᾷ ἐδῶ, γιατί ὑπῆρξε πολυπλευρὴ καὶ οὐσιαστι-κὴ. Ἦταν πρῶτ' ἀπ' ὅλα πνευ-ματικὴ ἀναζωογόνησις τῆς σημε-ρινῆς Ἑλλάδας, πού ἀπὸ τὴν ἀπε-

λευθέρωσιν εἶχε δεχθῇ πολλὰς ξε-νικὲς ἐπιδράσεις καὶ ἡ παράδοσί-της στέναζε κάτω ἀπὸ μιμήσεις καὶ ἀλλοτριωμένα πρότυπα. Οἱ Μι-κρασιᾶτες ἔφεραν μαζί τους τὴν ἀνόθευτὴ ἐλληνορθόδοξὴ παράδο-σί τους καὶ μυθολογοῦσαν μὲ αὐτὴν τὴν ἐλληνικὴ. Βοήθησαν σὲ μιὰ σωστότερη ἐπαφὴ μὲ τὲς ἐθνικὲς μας ρίζες, μᾶς ἔφεραν κοντὰ στὴν Ὀρθόδοξὴ Ρωμιοσύνη, χωρὶς ἀλ-λουώσεις καὶ συμβιβασμούς. Κα-θὼς τὸ μικρασιατικὸ στοιχεῖο σκορπίσθηκε σὲ ὁλόκληρον τὸν Ἑλ-λαδικὸν χώρον, ἀπὸ τὴ Μακεδονία ὡς τὰ νησιά καὶ πλημύρισε τὴν πρωτεύουσα, μετὰγγισε καθαρὸ αἷμα στὸν ἐλεύθερο Ἕλληνα κορ-μῷ.

Κι ἔδωσαν ἀκόμη κατὰ σπου-δαῖο στὸν Ἑλληνισμό οἱ Μικρα-σιᾶτες κράτησαν ζωντανὴ τὴν ἐ-θνικὴ τους μνήμη, ἀγκάλα τὴ φυ-λετικὴ τους συνειδησι, ἀνέπαφη τὴν πολιτιστικὴν τους ταυτότητα.

Μὲ τὰ γραφίματά τους —κι ἀνέδειξαν κορυφαίους συγγραφεῖς καὶ λογοτέχνες— στράφηκαν ἐπί-μονα, σὲ ὅλα αὐτὰ τὰ ἐξήντα χρό-νια, στὰ προγονικά τους σεβάσμα-τα, στὲς ἐθνικὲς τους παραδόσεις, στὰ θρησκευτικὰ τους καθήκοντα, ἐκεῖ, στὲς σκληρωμένες πατρίδες, καὶ μὲ τὴ ζωὴ τους προσπάθη-σαν νὰ περσιώσουν πολλὰ στοι-χεῖα ἀπὸ ἐκείνα.

Διατήρησαν στενὸν τὸν δεσμό τους μὲ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ αὐτὸς ἔχοντας ποτὲ τί ἦταν γι' αὐτοὺς ἡ Ὀρθοδοξία. Ὑπόθεσις πρωταρ-χικὴ γιὰ τὴν ἐπιβίωσιν καὶ τὸν πολιτισμὸ τους. Μὲ συγκινησι πάντοτε μιλοῦν οἱ πρόσφυγες γιὰ τοὺς μεγάλους ἱεράρχους πού φά-νησαν στὴ Μικρασία, γιὰ τὸν ὑ-πέροχο ἱερό της κλήρον, γιὰ τὰ μα-ναστήρια καὶ τὲς ἐκκλησιὰς τους, πού ἄλλα καταστράφηκαν, ἄλλα ἐρειπώθηκαν καὶ ἄλλα ἔγιναν μη-χανουργεῖα, ἀστοιχὰ τμήματα, σταῖλα. Ἀπὸ τὴν ποίησιν καὶ τὴν πεζογραφία τους ποτὲ δὲ λείπει ἡ ἀναφορά στὰ ὀρθόδοξα διώματά τους, στὲς χριστιανικὲς γιορτὲς καὶ στὰ πανηγύρια τους, στὰ ὁ-ραῖα ἔθιμά τους πού συνδέονταν μ' αὐτὰ. Καὶ ὅλοι τους μὲ πό-νο θρηνοῦν γιὰ τὰ ὅσα τῶν προ-γόνων τους, πού ἔφεραν πίσω.

Ἐστὶν καὶ ὁ Φώτης Κόντογλου, ἀγιογράφος καὶ πεζογράφος ἀπὸ τὸ Ἰαδικὸν, πού συνέβαλε σημαν-τικὰ στὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς ἐλ-ληνορθόδοξης παράδοσης, πε-ριφερόταν ἀνάμεσα στὰ ἐρείπια τοῦ ὁσπεντινοῦ Μυστρά καὶ ἐκλαί-γε στὴ θύμωσιν τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Μικρασίας.

Τὰ ρίγανα καὶ τὰ φιλοκούνια μοσχολόγιε σὰ λιβάνι καὶ καὶ πού τριγυρίζω ἀλόερα, λέγω φιλ-μουδιὲς μέσα στὸ νοῦ μου σὰ νὰ μνημονεύω, σὰν νὰ κάνω λιτανεῖα. Κάθε τόσο κοντοστεκομαί καὶ πά-

Ίεράρχες τῆς δυσίας - 'Η

λε περπατῶ καὶ φέλλω μὲ δουρικωμμένα μάτια, φέλλω γιὰ τὸ κακὸ ριζικὸ τ' ἀνθρώπου, γιὰ τὴ μάνα μου καὶ γιὰ τὸν μπαρμπά μου ποὺναι θαμμένοι στὸ Σουγιούτ τῆς Τουρκίας, χιλιάδες μίλια μακριὰ ἀπὸ δῶ ποὺ βρίσκονται. Κλαίω γιὰ τοὺς φτωχοὺς, γιὰ τοὺς ἀρχόντες, γιὰ τὸν Παλαιόλογο, ἃς ἔτυχε νῆναι καὶ βασιλιάς, γιὰ τὴ στάθηκε κουρμπάνι ματωμένο γιὰ τὰ κρίματα ἀλλοιωτῶν. Ἰσα-με νὰ φτάω στὴ ρεματιά πὺν κόβει τὰ βουνὰ κατὰ τὸν πουνέντη, τροπάρι τὸ τροπάρι εἶπα οὐλὰ τὰ νεκρώσιμα βλοσυρὰ...

Ἀνετακίνητοι στὴν Ὁρθόδοξη πίστη τους, Ρωμιοὶ ὡς τὸ μεδούλι στῆσαν στὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ τὰ προσκυνηματὰ τους: Τὴ νέα Παναγιά τοῦ Σουμελά τοῦν Καστανιά τῆς Βέροιας. Τὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸ Νέο Ὁμολογητὴ, τὸ Ρῶσο, «τὸν ἐν Προκίπῳ τῆς Καπαδοκίας ἐνασκήσαντο», τὸ Νέο Προκόπι Εὐδοκίας. Τὴν Ἁγία Παρασκευὴ τοῦ Αἰδαλίου στὸ μοναστήρι τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου στὸ Ὄρος τῶν Ἀμώμων (Νέα Μάκρη). Τὴν Παναγιά τῆς Μαδύτου στὴ Μύρινα Λήμνου. Τὸν Ἅγιο Γρηγόριο τὸν Θεολόγο στὴ Νέα Κερδάλη Καβάλας καὶ τόσα ἄλλα διάσπαρτα στὸν ἑλληνικὸ χῶρο.

Ἀντὶ γιὰ τὰ πολύτιμα ὑπάρχοντά τους, εἶναι γνωστὸ ὅτι προτίμησαν νὰ φέρουν τὰ ἱερὰ εἰκονίσματα, τὸ τέμπλο τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς τῆς Σμύρνης, τὰ τίμια λείψανα τῶν Νεομάρτυρων τῆς Ὁρθοδοξίας, ποὺ ἀπόθασαν στὰ νέα προσκυνηματὰ. Μόνο στὴν Ἱ. Μητρόπολη Νικαίας, ποὺ διαθέτει πυκνὸ προσφυγικὸ στοιχεῖο, σώζονται τὰ λείψανα τῆς Ὁσίας Ἐβνης, τοῦ Ἀγίου Θεοδώρου Αρδανελλίου, τοῦ Ἀγίου Εὐθυμίου Σάρδεων τοῦ Ὁμολογητοῦ ποὺ πήρε μέρος στὴν 7ῃ Οἰκουμένη τῆς Σύνοδο καὶ στὸ Ἐπισκοπεῖο τῆς πληθὺς μικρασιατικῶν εἰκόνων, ποὺ ἐφθασαν στὴν Ἑλλάδα μ' αὐτὸν τὸν τρόπο.

Ὡ ρ ε ς τ ο ὺ ξ ε ρ ρ ι ζ ω μ ο ὺ.

Στὶς κρίσιμες γιὰ τὸ Γένος ὡρες τοῦ ξεριζωμοῦ τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ μᾶς μεταφέρει τὸ συναζάρι τοῦ Ἀγίου Ἰωάννη τοῦ Ρώσου, γραμμένο ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Κόντογλου. Καὶ μᾶς μεταδίνει ἀτόφιο τὸ δέος, τὴν κατάνυξη, ἀλλὰ καὶ τὴν πίστη ποὺ ἐνιωθῶν οἱ πρόσφυγες:

«Κατὰ τὸ ἔτος 1924, ὁπότεν ἔγινε ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας, μεταφέρθη καὶ τὸ σκήνωμα τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου ἀπὸ τὸ Προκόπιον τῆς Καππαδοκίας. Κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἔ-

τους ἐκεῖνον, μεταφέρθησαν πολλοὶ πρόσφυγες ἀπὸ τὸ χωρίον τοῦτο εἰς τὴν νῆσον Εὐδοκίαν καὶ μαζί μὲ αὐτοὺς τὸ ἱερὸν λείψανον, ἐπὶ τοῦ ἀτμισπλοίου "Βασίλειος Δεστούνης". Ὅταν τὸ πλοῖον εὐρίσκατο πλησίον τῆς Ρόδου, παραδόξως ἐσταμάτησε καὶ περιστρέφτο εἰς τὸν ἴδιον τόπον. Ὁ πλοίαρχος δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἐξηγήσῃ αὐτὸ τὸ φαινόμενον, ὅπου ἔνας ἀπὸ τὴν ἐπιτροπὴν ποὺ ἐνῆργησε τὴν μεταφορὰν τοῦ λειψάνου, λεγόμενος Παναγιώτης Παπαδόπουλος, εἶπε εἰς τὸν πλοίαρχον ὅτι μέσα εἰς τὸ κύτος (ἀμπάρι) τοῦ πλοίου εὐρίσκατο τὸ λείψανον τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Ρώσου. Ὁ Κυβερνήτης διέταξε νὰ μεταφερθῇ τὸ σκήνωμα εἰς τὸ μέρος τοῦ πλοίου τὸ ὅπου εἶχον διὰ προσευχὴν καὶ ὅπου ἔκαιεν ἀκούρητον κανδήλι. Καί, ὡς τοῦ θαύματος. Ἀμέσως τὸ ἀτμισπλοῖον ἤρχισε πάλιν νὰ πλέη κανονικῶς, ἔως ὅπου ἐφθασεν αἰσίως εἰς τὴν Χαλκίδα».

Ὁ μεγαλύτερος ἱερός ναὸς τῆς Ν. Σμύρνης ἀφιερώθηκε στὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς, ὅπως ἀκριβῶς ὁ ἱστορικὸς ναὸς τῆς Σμύρνης. Ἀλλὰ καὶ ὀνόματα Ἀγίων τῆς Μικρασίας δόθηκαν σὲ ναοὺς ποὺ ἀνῆγειραν οἱ πρόσφυγες στὴν Ἑλλάδα, ὅπως τοῦ Ἀγίου Εὐθυμίου τοῦ Ἐπισκόπου Μαδύτου σὲ ναῖδρο ποὺ ἀνοικοδομήθηκε στὴ Νέα Μάδυτο Χαλκιδικῆς καὶ ἐγκαινιάσθηκε στίς 6 Μαΐου 1962. Ὁ Ἅγιος Εὐθύμιος ἤρρισε στὸν 10 - 11 αἰ.

Μήπως οἱ ὁρόμοι τῆς Νέας Σμύρνης δὲν φέρουν τὰ ὀνόματα τῶν μαρτύρων Ἱεραρχῶν τῆς τουρκοκρατημένης Μικρασίας. Πλατεῖα Χρυσοστόμου Σμύρνης, ὁδὸς Γρηγορίου Κυδωνίων, ὁδὸς Ἀμβροσίου Μοσχονησιῶν, ὁδὸς Εὐθυμίου Ζήλων. Στὴν ἔκδοσιν τοῦ Δήμου Νέας Σμύρνης «Σελίδες Ἱστορίας — οἱ ὁρόμοι τῆς Νέας Σμύρνης», μ' εὐλάβεια ἡ Καλλιτέχνη Κολλισπούλου - Γρίβα ἀνιστορεῖ:

«Οἱ καιροὶ ἦσαν πολὺ δύσκολοι. Οἱ Νεότουρκοι εἶχαν βάλει σκοπὸ ν' ἀφανίσουν τοὺς μὴ μουκαμεθάνους. Πρώτη τους ἐνέργεια ὁ ἀποκλεισμὸς στὰ προϊόντα τῆς εὐφορίας ποικιλικῆς γῆς, ποὺ μαραζώσε τὴν οἰκονομία τοῦ τόπου. Ἀπολύθησαν στὰ ἑλληνικὰ χωρία σφαγές, συλλήψεις καὶ βασανισμοί. Οἱ φιλότιμοι κάτοικοι δὲν μποροῦσαν γιὰ πολὺ καιρὸ νὰ δέχωνται ὅλες αὐτὲς τίς βαρβαρότητες καὶ ἀντέδρασαν μὲ κάθε τρόπο καὶ μέσον. Στὴν ἀρχὴ διαμαρτυρήθηκαν, φώναξαν, μὰ γρήγορα κατάλαβαν πὺς τίποτα δὲν γινόταν. Καὶ πῆραν τὰ ὅπλα. Ψυχὴ τῆς ἀντίστασης αὐτῆς ὁ Ἐπίσκοπος Εὐθύμιος. Αὐτὸς εὐλόγησε τὰ ὅπλα τοῦ δίκαιου ἀγώνα τους. Αὐτὸς ἐνθάρρυνε τοὺς ἀγωνιστὲς

μὲ τὰ κηρύγματά του, στήριξε τὸ ἠθικὸ τους καὶ φρόντισε γιὰ τὴν οἰκονομικὴ τους ἐνίσχυση. Μά, ὅσο περνοῦσε ὁ καιρὸς, τόσο καὶ δυσκόλευε ὁ ἀγώνας...».

Γιὰ τὸν Μικρασιατικὸ Ἑλληνισμό, Ὁρθόδοξία καὶ Ρωμιοσύνη εἶναι ἑνωσιες συνυφασμένες, ἀξεδιάλυτες, ἓνα καὶ τὸ αὐτό. Μᾶς τὸ διδάσκουν καὶ μᾶς τὸ δείχνουν μὲ κάθε ἐκδήλωσιν καὶ ἀναφορὰ τους.

Ἡ Ἐ κ κ λ η σ ι α σ τ ῆ Μ ι κ ρ α σ ι α.

Ἡ προσήλωση τῶν Μικρασιατῶν στὴν ἑλληνορθόδοξη παράδοση, ἡ τόση ἐμμονὴ τους σ' αὐτὴν καὶ ἡ γεννησιότητα ποὺ διακρίνει τίς ἐπὶ μέρους θρησκευτικὰς παραδόσεις δὲν εἶναι ἀνεξήγητες. Ὁ χῶρος ἀπὸ ὅπου προέρχονται ὑπῆρξε ἡ μήτρα τῆς Ὁρθοδοξίας. Εἶναι γνωστὰ σὲ ὅλους τὰ δεδομένα. Ὁφείλουμε ὅμως νὰ τὰ συνοψίσουμε γιὰ τοὺς νέους κυρίως ποὺ τὰ ἀγνοοῦν.

Στοὺς Μικρασιάτες ἀφιέρωσε τόσες ἐπιστολὲς τοῦ ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν Παῦλος, ποὺ δὲν παρέλειπε νὰ ἐπισκέπτεται συχνὰ τὴ γῆ τους καὶ μάλιστα τὴν Ἐφεσο. Ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς προέρχονταν οἱ συνεργάτες του (Ἠρὸς Κολοσσαίης):

«Ὅλα τὰ σχετικὰ μὲ ἐμὲ θὰ σὰς τὰ γνωρίσει ὁ Τυχικός, ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ πιστὸς διάκονος καὶ σύνδουλος ἐν Κυρίῳ, τὸν ὁποῖο ἔστειλα σ' ἐσὰς γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν σκοπὸ, γιὰ νὰ μάθει νέας σὰς καὶ νὰ σὰς ἐνθαρρύνῃ. Θὰ εἶναι μαζί του ὁ Ὀνήσιμος, ὁ πιστὸς καὶ ἀγαπητὸς ἀδελφός, ὁ ὁποῖος εἶναι συμπατριώτης σὰς. Αὐτοὶ θὰ σὰς πληροφωρῇσιν πὺς ἔχουν τὰ πράγματα ἐδῶ. Σὰς χαίρετὰ ὁ Ἀρίσταρχος, ὁ ὁποῖος εἶναι μαζί μου στὴν φυλακή, καὶ ὁ Μάρκος, ὁ ἀνηψιὸς τοῦ Βαρνάβα — γιὰ τὸν ὁποῖο ἐν-λάβατε ἡδὴ ἐντολές, ἀν ἔλθῃ σὲ σὰς νὰ τὸν δευθῇτε — καὶ ὁ Τησοῦς ὁ καλοῦμενος Ἰούστος... Σὰς χαίρετὰ ὁ Ἐπαφρᾶς, ὁ συμπατριώτης σὰς. Εἶναι δοῦλος τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος πάντοτε ἀγωνίζεται γιὰ σὰς στίς προσευχάς του, γιὰ νὰ σταθῇτε τέλει καὶ πληρεῖς σὲ ὅλο τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Διότι ὁμολογῶ γι' αὐτόν, ὅτι δείχνει πολὺ ζῆλο γιὰ σὰς καὶ γιὰ ὅσους βρίσκονται στὴν Λαοδικεῖα καὶ τὴν Ἱεράπολη. Σὰς χαίρετὰ ὁ Λουκᾶς ὁ γιατρός ὁ ἀγαπητὸς καὶ ὁ Ἀμνῆας. Χαίρετῆστε τοὺς ἀδελφούς ποὺ βρίσκονται στὴ Λαοδικεῖα, καὶ τὸν Νυμφᾶ καὶ τὴν ἑκκλησίαν τοῦ σπιτιοῦ του. Ὅταν διαβάσετε τὴν ἐπιστολήν, φροντίστε νὰ διαδοθῇ καὶ στὴν ἑκκλησίαν τῶν Λαοδικεῶν καὶ νὰ διαβάσετε καὶ σὲς τὴν ἐπιστολήν ἀπὸ τῆς Λαοδικεῖας. Νὰ πῆτε σὲν Ἀρ-

χιππο: "Πρόσχε τὴν ὑπηρεσίαν ποὺ παρέλαβες ἐν Κυρίῳ, γιὰ νὰ ἐκπληρώσῃς". Ὁ χαιρετισμὸς γράφεται μὲ τὸ χέρι μου, τοῦ Παύλου. Νὰ θυμιάσῃτε ὅτι εἶμαι φυλακισμένος. Ἡ χάρις νὰ εἶναι μαζί σας. Ἀμήν».

Κι ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος στίς Ἑκκλησίες τῶν Μικρασιατῶν ἀπευθύνεται. Χρησιμοποιοῦ τὴ λαμπρὴ μεταγραφήν τοῦ Γεώργιου Σεφέρη, Μικρασιάτη καὶ αὐτοῦ, γεννημένου στὴ Σμύρνη: «Μιὰ μέρα Κυριακὴ ἦρθα σὲ ἔκστασιν τοῦ Πνεύματος καὶ ἀκουσα πίσω μου μεγάλη φωνὴ σὰν ἀπὸ σάλπιγγα ποὺ ἔλεγε:

"Γράψε, ὅτι ἐλπίεις στὸ βιβλίον καὶ στελεῖς τὸς ἐφτά Ἑκκλησίες στὴν Ἐφεσο καὶ στὴ Σμύρνη καὶ στὴν Πέργαμον καὶ στὰ Θάταϊρα καὶ στίς Σάρδεις καὶ στὴ Φιλαδέλφεια καὶ στὴ Λαοδικεῖα".

Καὶ γύρισα νὰ ἰδῶ τὴ φωνὴ ποὺ μοῦ λαλοῦσε καὶ καθὼς γύρισα εἶδα ἐφτά λυχναρία χρυσὰ, καὶ στὴ μέση στὰ λυχναρία ἦσαν ποὺ ἔμοιαζε μὲ γιὰ ἀνθρώπου, μὲ φόρεμα ὡς τοὺς ἀστραγάλους, ζωσμένους κατὰ τοὺς μαστοὺς ζώωνι χρυσῇ τὸ κεφάλι του καὶ οἱ τρίχες του ἄσπρες σὰν τὴ φλόγα τῆς φωτιᾶς τὰ πόδια του ὅμοια μὲ χαλκοῖδαν λαγαρισμένο στὸ καμίνι: ἡ φωνὴ του ὡς ἡ φωνὴ ἀπὸ νερὰ πολλὰ καὶ εἶχε στὸ δεξὶ του χέρι ἄσπρα ἐφτά ἀπὸ τὸ στήμα του ἔβγαιναν ρομφαῖα διατομῇ ἀκονισμένη ἡ ὄψη του ὡς ἡ τὸν ἦλιο ποὺ λάμπει στὴ δύναμιν του».

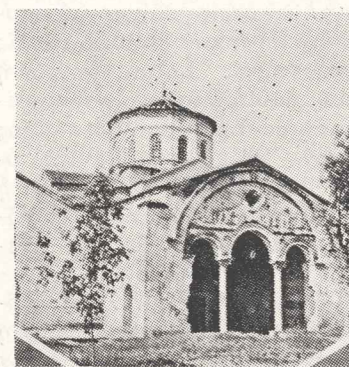
Στὰ ἱερὰ ἐκεῖνα χρώματα συγκληθῆκαν οἱ Ἅγιοι καὶ Μεγάλοι Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι, ποὺ μᾶς ἔδωσαν ἀκριβὴ ἀποτύπωση τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος. Στὴ Χαλκηδὼνα, στὴν Ἐφεσο, τὴ Νίκαια, παρεκτὸς τὴν Κωνσταντινούπολη. Στὴν Καππαδοκία ἀναδείχθηκαν οἱ μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἑκκλησίας, ποὺ ἔδωσαν τὰ θεμέλια τῆς παιδείας μας: ὁ Βασίλειος ὁ Μέγας καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος.

Ἐκεῖ ἐπεδόθησαν οἱ Ἅγιοι τῆς Ρωμιοσύνης, ποὺ τὸ ὄνομά τους βρίσκεται στὸ στήμα ὁλόκληρου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ: ὁ καθολάρχης Ἀτ-Γιῶργης καὶ ὁ θαλασσινός Ἀτ-Νικόλας, Ἐπίσκοπος τῶν Μύρων τῆς Λυκίας. Ἐκεῖ φάνηκαν οἱ δημοφιλεῖς ἱαματικοὶ Ἅγιοι Ἀνδρόνικος Κοσμᾶς καὶ Δαμιανός. Κι ἐκεῖ τελειώθηκαν στρατιᾶς Μαρτύρων καὶ Νεομάρτυρων τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἀπὸ τὴν Ἀγκυρα καὶ τὴ Σμύρνη. Ἀπὸ τὴν Προύσσα καὶ τὴ Φιλαδέλφεια. Ἀπὸ τὴν Ἐφεσο καὶ τὴν Ἀτάλεια. Ἀπὸ τὸ Αἰδαλί καὶ τὴν Ἀδριανούπολη. Ἀπὸ τὰ Βουρλό καὶ τὴν Τραπεζούντα.

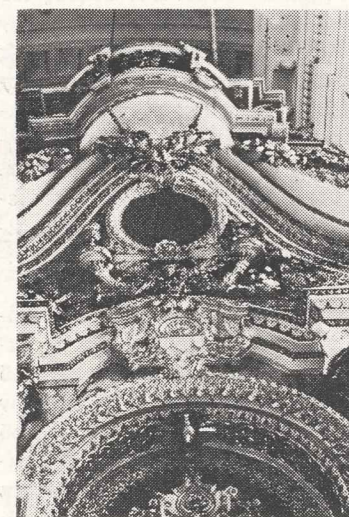
Ἑκκλησία τῆς Μικρασίας

Ὁ ὁ ρ θ ὁ δ ο ξ ο ς μ ο ν α χ ι σ μ ο ς.

Στὴ Μικρασία διαμαρτυρήθηκε ὁ ὀρθόδοξος μοναχισμὸς, ποὺ ὅμως ὅπως εἶναι γνωστὸ, ξεκίνησε ἀπὸ τὴν ἔρημο τῆς Αἰγύπτου, πέρασε στὴ Μεσοποταμίαν καὶ τὴ Συρίαν, γιὰ νὰ καταλήξῃ μέσω τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Μικρᾶς τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας στὸν σημερινὸ ἑλλαδικὸ χῶρο ("Ἀθῶς, Πάτρις, Μετέωρα κλπ.). Τὰ γράφει ὠραῖα ὁ BERNANDIN MENTION στὸ βιβλίο του γιὰ τὰ Μοναστήρια καὶ τοὺς Ἀ-

Ἡ Ἀγία Σοφία Τραπεζούντας.

Αἰδαλί: Μαρμαρινὸ τέμπλο ἐκκλησίας Ἀη Γιώργη τοῦ Χιοπολίτη.

Ὁ Μακαρ. χαριεντίζεται μὲ τὸν παλιό του φίλο Τζὼν Βεϊνόγλου. Χαμογελαστός καὶ ὁ Πρόεδρος.

γίους τοῦ Ὀλύμπου τῆς Βιθυνίας:

«Ποῖος ἀκουσε ποτὲ νὰ μιλοῦν γιὰ τὴν Προύσσα καὶ τὸν Ὀλύμπο, αὐτὸ τὸ μεγαλύτερο βουνό, ποὺ ἡ μακροβιότης καὶ συχνὰ σκεπαζμένη μὲ χιόνι κορυφὴ του ἐκτείνεται κατὰ μήκος τῆς ἀκτῆς τῆς Ἀσίας σὲ μιὰ ἀπόστασιν τριάντα σχεδὸν χιλιόμετρων ἀπὸ τίς ὄχθες τῆς Προποντίδας. Ἀν ἐξαιρέσουμε μερικὸς βυζαντινολόγους καὶ μερικὸς διοικητικούς ποὺ ἐνδιαφέρονται γιὰ τὸ μετὰ τῆς Προύσσας, πολὺ λίγοι γνωρίζουν αὐτὰ τὰ μέρη.

Κι ὅμως ὑπῆρχε καὶ, στὰ χρόνια τοῦ βυζαντινοῦ μεσαιῶνα, ἓνα μοναστικὸ κέντρο πρώτης κατηγορίας, μιὰ ἀληθινὴ Θηβαῖδα, ποὺ δὲν εἶχε τίποτα νὰ ζηλέψῃ ἀπὸ τὴν προηγούμενη. Εἶναι χωρὶς ἀμφισβήτηση κατώτερη τῆς σὲ ἀριθμὸ μοναχῶν, ἀλλὰ οἱ ἡσυχαστὲς τοῦ βουνοῦ Ὀλύμπου δὲν ὑστέρησαν σὲ ἀσκησὴ ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς τῆς Αἰγύπτου. Κι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐλαμψαν τὰ ἄνθη τῆς ἀγιότητος μὲ παρόμοια λάμψη καὶ οἱ ἅγιοι τοῦ Ὀλύμπου ξεπερνοῦσαν τοὺς προηγούμενους, γιὰ τὴν εἶχαν τὸ προνόμιο νὰ συνδυάζουν τὴ θεωρία μὲ τὴ γνώση, τοὺς ἡρωικοὺς ἀγῶνες γιὰ τὴν πίστη μὲ τὸ φτωχόστέφανο τοῦ μαρτυρίου».

Δὲν εἶναι διόλου τυχαῖο ὅτι τόσο ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Ἀθωνίτης (9ος αἰ. μ.Χ.) ὅσο καὶ ὁ Ἅγιος Χρυσόστομος ὁ Λατρινός (11ος αἰ. μ.Χ.), ἰδρυτὲς ἀντίστοιχα τοῦ ἀγιορειτικοῦ μοναχισμοῦ ὁ πρῶτος καὶ τοῦ μοναστικοῦ κέντρου τῆς Πάτμου ὁ δεύτερος, προέρχονταν ἀπὸ τὸν μοναχισμὸ τοῦ Ὀλύμπου τῆς Βιθυνίας.

Στὸ χῶρο τῆς Μικρασίας ἡ βυζαντινὴ τέχνη, ἀρχιτεκτονικὴ καὶ μουσικὴ, ἡ ἐκκλησιαστικὴ παιδεία ἐφθασαν σὲ ξεχωριστὴ ἀκμὴ. Τὸ ἀνατολικὸ ὕψος ποὺ διέκρινε τὴν καλλιτεχνικὴ παράδοσιν τοῦ

Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ πρὶν καὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν, ἐπέδρασε καὶ στὴν ἑλλαδικήν. Ἄς ἀναφερθῇ ἀκόμη ὅτι τὸ ἐθνικὸ σύμβολο τῶν παλαιολογείων χρόνων καὶ τοῦ μεταβυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὁ δικέφαλος ἀετός, στὴ Νίκαια τῆς Μικρασίας δημιουργήθηκε, σὰν ἀντίθεσιν στὸ μονοκέφαλο ἀετὸ τῶν Φράγκων, ποὺ εἶχαν πατήσῃ τὸ Βυζάντιο, ὡς δηλωτικὸς τῶν διεκδικήσεων τοῦ Βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ στὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀσίαν, ὅπου πρὶν ἐκτεινόταν ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία.

Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους οἱ δεσμοὶ τοῦ προσφυγικοῦ στοιχείου μὲ τὴν Ἑκκλησίαν καὶ τὸ Βυζάντιο εἶναι στενότεροι.

Ο ἰ ἑ θ ν ο μ ἄ ρ τ υ ρ ε ς ἰ ε ρ ἄ ρ χ ε ς

Ἀνάμεσα στοὺς πρώτους οἱ Μικρασιάτες μνημονεύουν τοὺς ἔθνομάρτυρες ἱεράρχες τους καὶ τὴ χορεία τῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν τους, ποὺ πιστοὶ στὸν Θεὸ καὶ τὴν πατρίδα, πότισαν μὲ νερὸ αἵμα τὸ δέντρο τῆς φυλῆς. Ὁ Σμύρνης Χρυσόστομος, ὁ Μοσχονησιῶν Ἀμβρόσιος, ὁ Κυδωνίων Γρηγόριος, ὁ Ζήλων Εὐθύμιος, ὁ Ἰκονίου Προκόπιος καὶ ἄλλοι ἅγιοι, εἶναι οἱ πρὶ ἐρεῖς περγαμινῆς τους, καὶ ἡ θυσία τους δύναμι ἡθικὴ τεράστια. Τὸ παρὰ δεινὸν ὅ ἀπαιτεῖτο νὰ δειθῶν γενναϊότητα ἀντιμετωπίζοντας ἓνα φρικτὸ θάνατο».

Γιὰ νὰ συνειδητοποιήσῃ κανεὶς καλύτερα τὴν θυσία τοῦ Ἑθνομάρτυρα Χρυσοστόμου Σμύρνης δὲν ἔχει παρὰ νὰ τὸν συγκρίνῃ μὲ τὸν Πολιτικὸν ἐκπρόσωπο τῆς Ἑλλάδας στὴ Σμύρνη, τὸν γνωστὸ Στεργιάδη, ποὺ πρὶ πολὺ ἐνδιαφερόταν γιὰ τοὺς ξένους φίλους του καὶ φρόντισε ἐργαζομένη νὰ διαφύγῃ ἀφῆλτος τῶν Σμυρνίων καὶ τοὺς Μικρασιάτες, ποὺ εἶχαν κατακλύσει τὴ Σμύρνη στὰ νύχια τῶν Τσετῶν τοῦ τουρκικοῦ ὀχλοῦ.

Ἀπὸ τὸ 1910 κιόλας, μόλις ἀνέλαβε τὴ διαπομπήν τῆς Μητροπόλεως Σμύρνης, ὁ Χρυσόστομος ἀρματωζόταν τὴν ὁργάνωσιν τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ σὲ πολιτικὴ βάση ὅπως ἀποκαλύφθηκε ἀπὸ ἓνα σπουδαῖο ἀπόρητο ἐγγράφη τοῦ πρὸς τὸν τότε Γεν. Πρόξενου τῆς Ἑλλάδας στὴ Σμύρνη Ἀριάνδου Ποττῆν, ποὺ ἔφερε σὲ φῶς ἀπὸ τὰ Ἀρχεῖα τοῦ Ἰσχυροῦ Εὐρωπαϊκοῦ Ὁ Περικλῆς Βουτιερῆς, γιὰς τοῦ γραμματολόγου Ἡλία Βουτιερῆς:

«Ὁ διηγήσει, γράφει ὁ πρῶτος Φιλέλλην Πρόξενος τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν στὴ Σμύρνη GEORGE HORTON, ποικίλου σχετικά μὲ τὸν τρόπο ποὺ πῆθανε ὁ Χρυσόστομος, ἀλλὰ εἶναι πρόδηλον ἡ πιθανότης ὅτι τὸν ὁρῶν καὶ θάνατος στὰ χεῖρα τοῦ Ὀθωμανικοῦ Ὀχλοῦ. Ἐνῆς Τούρ-

και κακέφατον ταύτην λέξιν και έννοιαν) Πολιτικόν Σύλλογον, διήκοντα απ' άκρου εις άκρον τής συναγματικης ταύτης χώρας, ήτις είναι ή άρχαιότητα ήμων των Έλλήνων Πατρίδ, κατά μύμησιν του Παντουρκικού Συλλόγου «Ενώσεως και Προόδου», όστις μετατραπείς εις πολιτικόν Σωματεϊόν διευθύνει άνευθύνως την ύπευθυνον συναγματικήν Τουρκίαν, ύπευσελθών εις τά έργα και την θέσιν τής έπισήμου Κυβερνήσεως, ήτις και εξαρτάται από του έν τή Βουλή κόμματος του συνασπισμού τούτου, όστις είναι πανταχού εξηπλωμένος.

Ο Χρυσόστομος είχε συλλάβει και τον τρόπο οργανώσεως του Έλληνικού πολιτικού συλλόγου, φροντίζοντας πολύ νωρίς για τη διασφάλιση των εθνικών συμφερόντων του Έλληνισμού στα προγονικά χώματα τής Μικρασίας:

«Κεφαλή του πολιτικού τούτου Συνδέσμου να θεωρηται ο έν Κωνσταντινούπολει τοιούτος, ούτινας την καρδίαν και τους πνεύμονας και τον έν έπ' άκρον τής κορυφής διαπεπτικόν και έποπτικόν νούν να άποτελή ή έστω και όλιγάριθμος όμάς των έν τή Όθωμανική Κοινοβουλίη Έλλήνων Βουλευτών. Όφθαλμοί, ότα, στόμα και χείρες και πόδες να είναι οι έν ταίς έδραις των Νομών και των Μητροπόλεων επί τής βάσει των αυτών άρχων και του αυτού προγράμματος ιδρυθησόμενοι πολιτικοί σύλλογοι, εύρισκόμενοι πάντοτε εις άέναον συνεννόησιν και επαφήν μετά του Κεντρικού έν Κωνσταντινούπολει τοιούτου Συλλόγου, και έν διαρκεί σχέσει λήψεως και δόσεως οδηγίων και πληροφοριών και όχι μόνον μετά αυτού, αλλά και μετά των λοιπών τοιούτων, όσοι κατ' άπομίμησιν των όφειλουν να σχηματισθώσιν έν ταίς Διοικήσεσι και πανταχού όπου πάλλονται καρδίαι των όμοεθνών μας».

Τήν ίδια πατριωτική στάση και έλληνικότητα έδειξε ο Χρυσόστομος ός το μαρτύριό του. Με άρθρα στίς έλληνικές εφημερίδες τής Σμύρνης, με πύρινους λόγους από τον άμωνα ή σε άλλες περιστάσεις. Όταν το 1919 άπελευθερωνόταν ή Σμύρνη, ο Χρυσόστομος είχε πιά έγκαταλείψει κάθε προσφύλαξη και διπλωματικότητα και άρχισε τά φιλογενή αίσθημάτά του να ξεχειλίσουν. Οι Τούρκοι τά γνώριζαν όλα αυτά και τά σημείωναν. Έτσι, όταν τον πέρασαν από παρωδία δικαστηρίου, ή κυριώτερη κατηγορία ήσαν τά άρθρα και οι λόγοι του για την Ένωση τής Σμύρνης με την Ελλάδα.

Αν ο HORTON δέν μάς παρδίνει άκριβείς πληροφορίες για το μαρτυρικό του τέλος, ο Γάλλος πάστορας Έδουάρδος Σουλές κατέθεσε στη Γαλλική Βουλή στις 27 Οκτωβρίου 1922 με κάθε λεπτομέρεια τή δάναυσή θανάτωσή του:

«Ο Χρυσόστομος δέν άνήκει στην Έκκλησία τής Γαλλίας, άλλ' αυτό δέν θα μ' έμποδίστη να εκφράσω τον θαύτατο σεβασμό μου στη μνήμη του. Με μεγαλειότητα ψυχής άρνήθηκε να δεχθή την τελευταία στιγμή τή καταφύγι που του πρόσφερε για δεύτερη φορά ο Γάλλος πρόξενος Γκαργιέ για να μείνι με το ποιμνίο του. Μόλις έφυγε το γαλλικό άγημα, τουρκικό αυτόκίνητο με έναν άξιωματικό και δυό στρατιώτες έφτασαν, πήραν τον Ίεράρχη και τον δδήγησαν στο φρούραρχο Σμύρνης Νουρεντί. Κι εκείνος τον παρέδωσε στον αλαλάζοντα όχλο. Τόν πήγαν πρώτα σε ένα κορβείο, του φόρεσαν άσπρη μπλούζα, έως για να διακρίνεται καλύτερα από άλλους φριχτό κακούργημα. Τού ξερρίζωσαν τά γενία, τον μαχαίρωσαν, τον τύφλωσαν από το ένα μάτι, του έκοψαν τά άφτιά και τή μύτη. Πλάι στους άντρες παίρναν μέρος στο μαρτύριο και γυναίκες. Στόν τουρκομαχαλά που τον έσυραν, τον διαμέλισαν και τίς σάρκες του τίς έβριζαν στα σκυλιά».

Τ ό ν ε θ α ψ α ν ζ ω ν τ α ν ό.

«Άλλον Ίεράρχη, τον Μασχονήσιον Αμβρόσιο τον έθαψαν ζωντανό, μαρτύριο που το επιφύλαξαν και σε πολλούς άλλους Έλληνες κληρικούς και ιερωμένους. Ο Χρήστος Άγγελολαμίας χαρακτηρίζει τον Αμβρόσιο ως έναν από τους ήρωικότερους Ίεράρχες και Νεομάρτυρες τής Έκκλησίας και σημειώνει:

«Τήν ήμέραν ακριβώς τής έορτής του Σταυρού, διετάχθη από τους καταλαβόντας τά Μοσχονήσια ο έκτοπισμός του πληθυνσιού. Δέν θα έμεινε κανείς εις το Μοσχονήσι. Θα ώδηγούντο όλοι εις το έσωτερικόν, από του μητροπολίτου Αμβροσίου μέχρι και του τελευταίου θρέφους. Η διαταγή κανένα δέν εξέφει. Από όλον αυτόν τον πληθυσμόν έστω και ένας δέν έσώθη, ώστε να δώση πληροφορίας δια το μαρτύριον των έξι αυτών χιλιάδων. Βέβαιον μόνον είναι ότι όλος αυτός ο κόσμος εξουθενώθη και έθανατώθη μέσα εις ένα πρωί, με π ρ ω τ ο ν τον μητροπολίτην Αμβρόσιον, τον όποιον έθαψαν ζωντανόν διότι ύπήρξε καλός ποιμήν, καλός Έλληνας».

«Άλλους ιερωμένους τους πεσόκοψαν κοιμάτι κοιμάτι, άλλους τους διαπόμπευσαν και τους διέσυραν οι άλλους τους κρεμούσαν.

Ο θάνατος χωρίς μαρτύρια αποτελούσε εξαίρεση σπάνια. Θάλαγε κανείς ότι το ράσο γνώρισε όλη την εκδικητική μανία του θαρδάρου οι άλλόπιστου επιδρομέα.

Τήν ώρα που ο καθένας προσπαθούσε κάτι να περισώσει, να δρής ένα μέσο να φύγη από τή γή αλλοίμονο των πατέρων του, που είχε γίνει γή πυρός, ο κληρός και πρό πάντων οι Ίεράρχες άδιαφορώντας για τή ζωή τους, κοίταξαν πώς ν' άνακουφίσουν τον πόνον του ποιμνίου τους.

«Ο Κυθωνικών Γρηγόριος, γράφει ο Ακαδημαϊκός Ηλίας Βενέζης, Μικρασιάτης κι αυτός που γνώρισε ο ίδιος τά μαρτύρια των Τούρκων, ο Γρηγόριος έμεινε στην πόλη με τά γυναίκοπαίδια, έκανε ό,τι περνούσε για τή σωτηρία του ποιμνίου του, διαδηρύματα, εκκλήσεις στους Τούρκους, νομίζοντας πως άκόμα το κύρος τής Έκκλησίας, τά προνόμια τά Σουλτανικά, είχαν σημασία. Σε λίγες μέρες άρχισαν να φτάνουν στο λιμάνι δαπόρια με την άμερικανική σημαία, για να παραλάβουν τά γυναίκοπαίδια. Οι Τούρκοι είπαν στην αρχή: "Η άδεια τής άναχωρήσεως ισχύει μόνο για 24 ώρες. Όσοι δέν προλάβουν να φύγουν, θα μεταφερθούν εις το έσωτερικό τής Ανατολής". Ο Δεσπότης πήγε και όρκισε τον Τούρκο φρούραρχο. Είχε πάντα το κουράγιο να μιλά άυστηρά, άν και μάντευε το τέλος που τον περιέμενε. Διαμαρτυρήθηκε: Πόσοι προστάδων να μπαρκάρουν σε 24 ώρες, με τά λίγα μέσα που ύπήρχαν;

Αντιλαμβάνομαι τά σχέδιά σας, είπε στον Σαμπρή Πασό. Θέλετε να μάς ξεροντώσετε όλους. Αλλά τί έθρεξε ο ούρανός και δέν τό έδέχθη ή γή;». «Όπως και στον Μοσχονήσιον Αμβρόσιο έτοιμάζαν και στον Γρηγόριο το ίδιο μαρτυρικό τέλος, σκόπευαν να τον θάψουν ζωντανό. Έσένα μπουγιούκ παπάς, μπουγιούκ έντεφίς (άρχιεπά, άναιδέστατε), δέν θα σε σφάξω, γιατί ξέρεις πόσο σ' αγαπώ», του είπε ο Τούρκος ύπολοχαγός που τον συνέλαβε. Δέν εκπλήρωσε όμως το άνομο σχέδιό του, γιατί ο Γρηγόριος ξεψύχισε πριν τον ένταφιάσουν...

Φ ρ ι κ τ ά δ α σ α ν ι σ τ ή ρ ι α.

«Άλλος Ίεράρχης, ο Ζήλων τής Αμασειας Εδθόμιος, πλήρωσε τό ένδοξον για τό αιχμαλωτισμένο ποιμνίο του με τά πιο φριχτά μαρτύρια και τον άργό και όδυνηρό θάνατό του. Είχε συλληφθή κι ο ίδιος στις 21 Ιανουαρίου 1921 και φυλακίσθηκε με όλους τους εξέχοντες Ρωμιούς τής πόλεως στα μπουντρού-

μα τής Αμασειας.

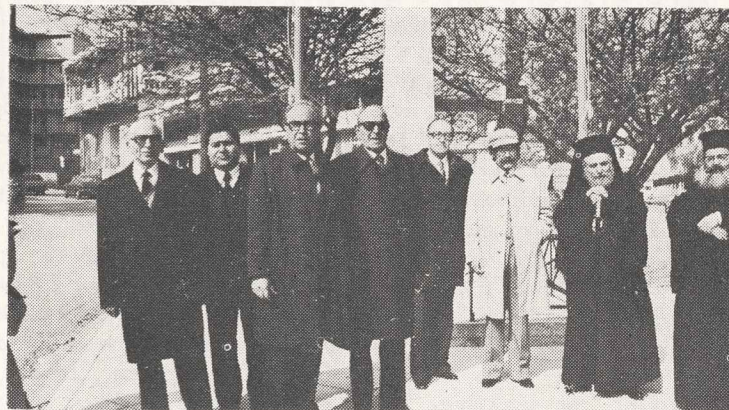
«Τήν 18ην Απριλίου, ήμέραν του Πάσχα, γράφει ο Μικρασιάτης γυναικαίαρχης Αθανάσιος Γ. Τσερνόγλου, διαλαθών τής προσχής του δεσμοφύλακος εισήλθεν εις αίθουσαν όπου εκρατούντο πολλοί όμογενείς έν άυστηρά άπομονώσει, δια να παρηγορήσιν και ένθαρρύνιν αυτούς. Καταστάς ούτω περισσώτερον ύποπτος άπειμονώθη από τής ήμέρας εκείνης εις τά ύγρά ύπόγεια των φυλακών. Παρ' άλλων κρατούμένων διασωθέντων άργότερον, έγένοντο γνωστά τά μαρτύρια, τά όποια υπέμειναν έντοσε και αι οιμωγαί, αι όποιαι έδόνουν την φυλακήν. Προφανώς υπεβάλλετο εις βασανιστήρια. Άλλοτε ήκούετο ή φωνή του φάλλουσα την νεκρώσιμον άκούσθαι. Έκίβδεν αυτός έκούτον. Ως ειρωνεία δέ τής τύχης ήλθε μετά τον θάνατόν του ή καταδίκη του υπό του έν Άγκύρα ύπάτου δικαστηρίου τής Άνεξαρτησίας εις θάνατον».

Τόν Προτοσύγκελλό του Άρχιμανδρίτη Πλάτωνα Αιθαξιώδη τον άντεξε στα βασανιστήρια, τον κρέμασαν μαζί με τους προκρίτους και τους έβριζαν όλους μέσα σε ένα λάκκο - τάφο. Στο στήθος του ιερωμένου είχαν καρφώσει την άπόφαση τής όμολογίας καταδίκης και τό κατηγορητήριο, ότι ύπονόμιεναν τό τουρκικό κράτος. Δικαιολογίες και άνυπόστατες κατηγορίες εύρισκαν πολύ εύκολα. Πόσοι επώνυμοι και άνωνυμοι Ίεράρχες και κληρικοί και άλλοι προστάοι Έλληνες Ορθόδοξοι άφανίσθηκαν μ' αυτό τον τρόπο:

Πώς να τά ξεχάσουν όλα αυτά οι Μικρασιάτες; Πώς να ξεχάσουν τίς εθνικές υπηρεσίες του Τραπεζούντος, μετέπειτα Άθηνών Χρυσάνθου, την περιπέτεια του Ίκονίου Προκοπίου, τίς φροντίδες του Σεβασταίας, μετέπειτα Γρεβενών, Γερβασίου για την τύχη του ποιμνίου του και τή διασωση των ιερών του κειμηλίων; Πώς να ξεχάσουν τόσους άλλους Ίεράρχες κι άπλους παπάδες, που άλλοι άφρισαν στη Μικρασία την τελευταία τους πνοή κι άλλοι συνόδεψαν τους πρόσφυγες στην Ελλάδα και τους δόγησαν να ξαναστήσουν τά σπυτικά, να συνεχίσουν τίς ασχολίες τους ή ν' ανοίξουν καινούργιες δουλειές. Με δυσκολίες άφάνταστες, μέσα στη στέργηση και τή φτώχεια, με την πίστη πάντα, ώστόσο, στο Θεό. Πώς να έπουλωθούν οι πληγές αυτές; Πώς να σόηση ή θράνα που συγκοιλεί στη μνήμη;

«Κανένas λαός, γράφει ο συγγραφέας τής "Πονεμένης Ρωμιοσύνης", δέν έχυσε τόσο αίμα για την πίστη του Χριστού όσο έχυσε ο δικός μας από καταβολή του

→

Έκ δεξιών προς τά άριστερά: Ο Σεβ. Μητροπολίτης Ν. Σμύρνης κ. Χρυσόστομος, ο Σεβ. Μητροπολίτης Χίου κ. Διονύσιος, ο Δήμαρχος Χίου κ. Γιάννης Μπουμπάρης, το προεδρείο και μέλη της Συντονιστικής Έπιτροπής κ.κ. Τάκης Βεζυργιάννης (πρόεδρος), Χρυσόστομος Βιορές (άντιπρόεδρος), Γιώργης Μετσόλης και Σπύρος Ίσπουλος (σύμβουλος), Αλέξανδρος Σπεραντάδης, Γεν. Γραμματέας.

Στίς 6 Μαρτίου ή άκριτική Χίος, συμμετέχοντας με τή σειρά της, μετά τή Μιτιλήνη και τή Σάμο, στίς εκδηλώσεις μνήμης που άργάνασε ή Συντονιστική Έπιτροπή των Προσφυγικών Σωματείων τής Άττικής για τά 60χρονα τής Μικρασιατικής καταστροφής, τίμησε με σεμνές εκδηλώσεις τή μνήμη των θμμάτων του 1922.

Τήν πρωτοβουλία είχε το ΟΜΗΡΕΙΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ. Στη Χίο πήγαν και εκπροσώπησαν τή Συντονιστική Έπιτροπή, ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ν. Σμύρνης κ. Χρυσόστομος, ο Πρόεδρος της και Πρόεδρος τής ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΤΡΝΑΙΩΝ κ. Τάκης Βεζυργιάννης, ο Γενικός Γραμματέας τής Συντονιστικής κ. Αλέκος Σωφρονιάδης (έπίτιμος Πρόεδρος του Σωματίου Ν. Σινάσος), ο Άντιπρόεδρος τής και Πρόεδρος τής ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΤΡΝΑΙΩΝ ΝΙΚΑΙΑΣ κ. Χρυσ. Βιορές, οι σύμβουλοι κ.κ. Πολυμ. Πολυκαράδης, Σπ. Ίσπουλος και οι έξαίρετοι καλλιτέχνες κ.κ. Γιώργος Μετσόλης και Βασίλης Παπανίκας.

Χριστιανισμού έσκαμε σήμερα. Κι αυτός ο ματωμένος ποταμός είναι μία πορφυρά που φόρεσε ή Όρθοδοξη Έκκλησία μας, και θα πρέπει να την έχουμε για το μεγαλύτερο καύχημα».

Σ ύ γ χ ρ ο ν ο ι Κ ρ υ π τ ο - χ ρ ι σ τ ι α ν ο ι.

Λέγει σε κάποιους στίχους του ο Σεφέρης:

"Ήταν ώραία έλ' αυτά, μία περιδιάβαση. Όμως το ξύλινο μαγκανοπήγαδο κοιμισμένο στον ίσκιό της καρυμιάς στο χώμα και μισό μέσα στο νερό, γιατί δοκίμασε να το ξυπνήσεις; Είδες πως δόγγηξε; Κι εκείνη την δγαλμένη απ' τά παλιά νεύρα του (γιατί την είπες φωνή πατρίδας);

"Όσο και να ματώνει τ' άνασκάλεμα στο μαγκανοπήγαδο τής μνήμης, είναι μία άνακούφιση. Λέγοντας τον πόνο σου ξεδίνει, ξαλαφρώνεις. Έγστερα ο πόνος πάντα καρπίζει. Με τον πιο φριχτό πόνο γεννιέται ο άνθρωπος. Με τον πόνο δημιουργεί, ύπαισνεύει, ανασταίνεται. Κι όσο πιο μεγάλος είναι, τόσο πιο δοθεία

ρίζώνει, για να τον κρατάει στα μέτρα του τ' ανθρώπινα.

Εξήγτα χρόνια μετά την Καταστροφή, κάνουμε και πάλι λόγο για τή φοβερή δοκιμασία, τον ξεριζωμό, την προσφυγιά. Για τό τί ήσαν ή εδλογημένη γή τής Μικρασίας. Αλλά μάς πέρασε από τό νο καμιά φορά τί έμεινε πίσω (καρμιά, καρμιά) του Φανάρη και τίς άλλες έλληνικές εστιές που έμειναν άναμμένες στην Πόλη) σε εκείνες τίς άχανείς περιχές του Πόντου, τής Ίωνίας, ολάκερης τής μικρασιατικής παρλίας κι ένδοχώρας; Και τί απέγινε αυτό; Ποιά τύχη είχαν εκείνοι που δέν πρόλαβαν να μπουνε σ' ένα καράδι και να φύγουν, μα γλύτωσαν τό μαχαίρι των άπιστων; Τά κορίτσια που τά άρπάξανε στην πιο τρυφερή τους ηλικία και τά κλείσανε στα χαρέμια τους. Οι νέοι που πέρασαν στη δουλειή πλούσιων τσιφλικήδων. Κάθε τόσο και κάποιος Ρωμιός, που θα φτάση ως εκεί, θάχη και κάτι ν' αναφέρει για κάποια φανέρωμα, για μία αποκάλυψη, για τό μαρτύριο των συγχρόνων μας αυτών Κρυπτοχριστιανών.

Όπως ακριβώς στα πρώτα χρόνια τής Τουρκοκρατίας άναγκάσθηκαν πολλοί Ρωμιοί και χωριά δόλοκληρα δθθεν να άλλαζο-υποστήσουν, κρατώντας όμως σαν τό πιο πολύτιμο φυλαχτό τή χριστιανοσύνη τους. Και ποιάς δέν

Οι εκδηλώσεις άρχισαν με λειτουργία στο Μητροπολιτικό Ναό, χοροστατούντος του σεβ. Μητροπολίτου Ν. Σμύρνης κ. Χρυσόστομου. Ακολούθησε τρισάγιον εις τό Ήρώον τής Πόλεως από τους Σεβασμιωτάτους άρχιερείς Χίου κ. Διονύσιο και Ν. Σμύρνης, μετά τό όποιο ο Πρόεδρος τής Συντονιστικής κ. Τάκης Βεζυργιάννης κατέθεσε δάφνινο στεφάνι στη μνήμη των σφαγιασθέντων άδελφών μας και των Ένομαρτύρων Έσραχών μας.

Τήν Πην π.μ. εις την περίφημη αίθουσαν του Όμήρειου Πνευματικού Κέντρου, που ήταν κατάμεστη, πραγματοποιήθηκε εκδήλωση που άρχισε με σύντομο χαιρετισμό κ. Τάκη Βεζυργιάννη από τής περιφέρειας όμιλίας που ακολουθήσε από τον διακεκριμένο συγγραφέα και ήθοποιό κ. Γιώργο Μετσόλη. Κατά την διάρκεια τής όμιλίας αυτής άπεδόθηκαν ποιήματα, 4 άποσπάσματα από έργα μικρασιατών συγγραφέων, 4 ποιητών, από τον όμιλητή και από τον έκλεκτό ήθοποιό κ. Βασίλη Παπανίκας.

Στην εκδήλωση παρέστησαν έντός του πλήθους κόσμου και τής άνταρτωπείας τής Συντονιστικής Έπιτροπής των προσφυγικών Σωματείων τής Άττικής, ο Μητροπολίτης Χίου Διονύσιος, ο Δήμαρχος κ. Γιάννης Μπαμπάρης, ο Νομάρχης κ. Γιάννης Βασιλείου, τό ζεύγος Χαλκούρη, που διευθύνει τό Όμήρειον Πνευματικόν Κέντρον, εκπρόσωποι των Χισκών εφημερίδων κ.ά.

Αέξιζε να σημειωθεί ότι τίς καταληκτικές έγκαταστάσεις του Όμήρειου Πνευματικού Κέντρου, δημιουργήματα του ζεύγους Ευλά, έπεσέ-φθηκαν τά μέλη τής αντιπροσωπείας των προσφυγικών Σωματείων τό άπόγευμα του Σαββάτου, 5 Μαρτίου.

Τέλος, ή Διοίκηση του ΟΜΗΡΕΙΟΥ παρέδωσε επίσημο γεύμα εις τό ξενοδοχείον ΧΑΝΑΡΗ, τό μεσημέρι τής Κυριακής, στο όποιο παραβήσαν όλοι οι προαναφερθέντες.

Τό γεύμα παρέτέθη προς τιμήν των συντελεστών των εκδηλώσεων, με πρωτοβουλία της κ. Στάμ. Μ. Ευλά, έν μέρους τής όποίας κατά την διάρκεια του, προσφώνησε τους συνδαιτημόνες ή και Χαλκούρη.

Με τίς εκδηλώσεις αυτές και μετά τίς εκδηλώσεις τής Μιτιλήνης και τής Σάμου κλείνει ή σημερινή των άκριτων Νησιών μας στίς έγγραφείς τής Σ.Ε. των Προσφυγικών Σωματείων τής Άττικής.

Τα. Βε.

έχει άκούσει για τους Σταυριώτες του Πόντου, τους Σπαθιώτες τής Ήπειρου, τους Κοιρμιούληδες τής Κρήτης, τους Λινσδάμβακους τής Κύπρου; Τους τραγικούς εκείνους ανθρώπους, που ύποκρίνονταν τους άλλόπιστους, πήγαναν στα έξαιμιά, συμπεριφέρονταν σαν θέοι μοιχευμένοι, μα δέν παρέλειπαν καμιά όρθόδοξη ιεροτελεστία στα κρυφά, φύλαγαν σαν ιερά κειμήλια τά εικονίσματά τους και πρό πάντων είχαν την καρδιά τους αφιερωμένη στην Όρθοδοξία. Κ ή πίστη περνούσε από τον γονιό στα παιδιά κι από εκείνα στα άγγόνια. Κάμποσο απ' αυτούς μαρτύρησαν με φριχτά βασανιστήρια, γιατί όμολόγησαν την πραγματική τους πίστη. Κι έγιναν Όμολογητές και Νεομάρτυρες. Με και τά μεγάλα άνόνημα πλθήθη μάρτυρες ύπήρξαν με τό καθημερινό τους θάνατο να ύποκρίνουνται... Τό Εικόσιτο, νέο Κρυπτοχριστιανό ύποχρεώθηκαν στο έδια φοβερό μαρτύριο. Θυμμένοι μέσα στον φανατισμό και την έξαισθησία, στην άθλιότητα και τον καθημερινό κίνδυνο. Αυτούς τους άγνωστους τής φύλης μας ποιάς θα τους θυμήθης;

Κι οι εκκλησίες τί απέγιναν, όσες δέν κάρηκαν στην καταστροφή, δέν γκρεμίσθηκαν ή δέν έγιναν έξαιμια; Και τά προσφυγικά και οι λαένοι ναοί στο Γαί-όρεμα; Τά σημάδια τής Όρθόδο-

ξης Ρωμιοσύνης παρ' όλο τό πάθος δέν έσβησαν. Μένουν εκεί άδιάφυστοι μάρτυρες. Όπου τά ψηφιδωτά κ' οι τοιχογραφίες τής Αγία-Σοφίας και τής Μονής τής Χώρας, που άποκαλύφθηκαν για λόγους αρχαιολογικούς και τουριστικούς, κι όπως τά ιερά τής Καππαδοκίας. Μα κ' ή Παναγία του Σουμελά, δέν τό νέο προσκύνημα των Ποντίων στη Βέροια, αλλά εκείνη τής Τραπεζούντας, ή πρώτη κι αληθινή της στέκει στη θέση της. Έγκαταλειμμένη κι έρημη, αλλά στη θέση της. Έτσι την είδε ένας συγχρόνος δικός μας ταξιδιώτης πριν λίγα χρόνια.

«Στην όραση του Ιερου», έγραφε κάποιος, «ένας μεγάλος Πανοκράτορας... μάς κοιτάζε με οικειότητα. Οι μορφές πάλι των Αγίων όλόγυρα στα τοιχώματα ήσαν κι εκείνες πολύ οικείες, ποντιακές. Βγήκαμε έξω, γιατί τό σκοτάδι δέν άφηνε να δομη περισσότερα πράγματα... Παράδειπλα στη Θεοσκεπαστή διακρίνονταν τά χαλάσματα των κελλιών και των άλλων χτισμάτων τής μονής. Ανεβήκαμε από κάτι σκάλες στο πεζούλι του τόχου τής πρόσφυης και από εκεί κοιτάσαμε κάτω. Ένώθα θάμπος και έλεγνο από τό ύψος που όρισκόμουν. Οι καλόγεροι θα πρέπει να έδλεπαν συχνά αυτό τό γοητευτικό πανό-

Έκδηλώσεις για τόν "Άγιο Πολύκαρπο

Η Άννα Μαίλλη, ο Πρόεδρός μας Τάκης Βεζυργιάννης και ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος κ. Παντελεήμων.

Δημοσιεύουμε σήμερα την ομιλία της αγαπητής μας συμβούλου Άννας Μαίλλη που έκανε στην Ένωσή μας στις 23/2, για γιά την οποία κάναμε μνεία στο φύλλο μας, του Φεβρουαρίου.

«Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος, στις 23 Φεβρουαρίου μας δίνεται άλλη μια φορά η ευκαιρία, να συγκεντρωθούμε, και όλοι μαζί έμεις οι Σμυρναίοι, να τιμήσουμε τη μνήμη και να αναλογιστούμε ευλαδικά τον Έπίσκοπο και Πολιούχο Σμύρνης, τον σεπτό Ιερομόναχο, τον Άγιό μας, Πολύκαρπο.

Δυστυχώς, γιορτάζουμε μακριά απ' την αξέχαστη πατρίδα μας, με τις πάμπολλες καλλιγραφικές εκκλησίες και τα πανύψηλα καμπαναριά της, που ήχούσαν σε μέρες γιορτινές, σαν και τούτη δω τη σημερινή.

Όμως, τιμούμε και απόψε τη μνήμη του με την ίδια κατανόηση και αγάπη, όπως και οι άλλοι Σμυρναίοι, αυτοί, που ετύχισαν να ζήσουν και ν' απολαύσουν τ' αγαθά, της ώρας, και ο πατέρας του.

Η εκκλησία του Άγ. Πολύκαρπου, βρίσκονταν έξω απ' την πόλη, περνούσε απ' τους Τουρκοκαμαχαλάδες — απ' τον Άπανο Μαχαλά — χτισμένη στον Πάγο

και από κει αντίκρυζες το ύψωμα και τις γραφικές όψεις των βουνών «Τα δυο αδέρφια».

Ήταν τρίκλιτος ή εκκλησιά. Το μεσαίο κλίτος του τρισπόστατου ναού, ήταν αφιερωμένο, στον Άγιο Ιωάννη το Θεολόγο, το αριστερό κλίτος, στον Άγιο Βουκόλο, τον πρώτο επίσκοπο Σμύρνης, και το δεξιό κλίτος στον Άγιο Πολύκαρπο, όμως και στον Άγ. Βούκλα (όπως έλεγαν τον Άγιο Βουκόλο) τιμούσαν συνάμα και τον ιερό Πολύκαρπο. Στο υπέρθυρο αυτής της εκκλησίας (του Άγ. Ιωάννου) υπήρχε γραπτή επιγραφή «Πρεσβείαις Ιωάννου Θεολόγου, Πολιούχου και προστάτου τήσδε της πόλεως».

Κατά την παράδοση, ο Πολύκαρπος, γεννήθηκε το 68 μ.Χ. μέσα στη φυλακή, γιατί η μητέρα του Θεοδώρα, και ο πατέρας του Παγκράτιος ήταν φυλακισμένοι για τη χριστιανική τους πίστη, απ' την ρωμαϊκή τυραννία, και αργότερα θρήκαν μαρτυρικό θάνατο και οι δύο, στην Έφεσο.

Οι Σμυρναίοι ευλαδικά ασπάζονταν, τα θεόπνευστα ρήματα, από την Αποκάλυψη του Ιωάννου, που απευθυνόταν στους επισκόπους των 7 αστέρων της Ιωνίας: «...και εις τόν Άγγελον της εκκλησίας των Σμυρναίων γράψον· εἰδὼ σου τὰ ἔργα καὶ τὴν θλίψιν καὶ τὴν πτωχείαν ἁλλὰ πλούσιος εἰ μὴδὲν φοβῆσθαι μέλλεις πᾶσιν γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς».

Άγγελος της εκκλησίας των Σμυρναίων, ήταν τότε ο Πολύκαρπος, που τόν είχε χειροτονήσει ο Βουκόλος, και ο ίδιος ο Ιωάννης ο Θεολόγος τόν εγκατέστησε επίσκοπο Σμύρνης. Ο επίσκοπος Βουκόλος είχε συνεργάτη του για τὴν περιθαλψή των πτωχών, και ιδιαίτερα των ὀρφανών, τὸν πολὺ νεώτερό του, Πολύκαρπο. Δεσπομέριες για τὸ βίο τοῦ Άγίου μας, μαθαίνουμε ἀπὸ τὸς ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεῖς Εἰρηναῖο καὶ Εὐσέβιο.

Μιλοῦν γιὰ τὴν σταθερή του Πίστη, τὴν εὐρύτητα τοῦ πνεύματός του, τὴν ἀγωνιστική του δράση, καὶ τὴν ἀκτινοβολία του, σ' Ἀνατολή καὶ Δύση. Τὰ φιλανθρωπικά καὶ ἀνθρωπιστικά του ἔργα εἶναι πάμπολλα.

Αναφέρουν ὅτι στάθηκε δραματική ἡ συνάντησή του στὴ Σμύρνη, με τὸν ἀλυσσοδεμένο, ἀκριβὸς τὸν φίλο, Ἰ γ ν ἄ τ ι ο, τὸν Θ ε ο φ ὀ ρ ο, κατὰ τὴ μαρτυρική του ὁδοπορία, ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια στὴ Σμύρνη. Γονατιστὸς ὁ Πολύκαρπος, ἀσπάστηκε τὴς βαρεῖες ἀλυσίδες, καὶ ζήτησε τὸν Ἰγνάτιο, ποὺ ἀξιωνόταν νὰ μαρτυρήσει γιὰ τὴν πίστη τοῦ Χριστοῦ.

Ο Ἅγιος Πολύκαρπος ἔφθασε σὲ θαυμάσιο γῆρας. Σχεδὸν ἑκατοντοετής πῆγε στὴ Ρώμη, γιὰ νὰ τακτοποιήσει ἐκκλησιαστικὰ θέματα, ποὺ ὑπῆρχαν μεταξύ Ἀνατολῆς καὶ Δύσης. Λένε μάλιστα,

ὅτι συνελευτοῦργησε με τὸν Ἀνίκητο, ἐπίσκοπο τῆς Ρώμης, καὶ ὅτι αὐτὸς τοῦ παρεχώρησε τὴν πρωτοκαθεδρία. Οἱ πληροφορίες μᾶς λένε, ἀκόμα ὅτι παρουσιάστηκε καὶ στὸν αὐτοκράτορα, Ἀντώνιο Πίο, καὶ τοῦ παραπονέθηκε γιὰ τὸν κατατρεγμὸ καὶ τὴν καταπίεση τὸν χριστιανῶν τῆς Σμύρνης, ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους ἀρχόντες. Τὴν πράξη του αὐτή, καταδότες διέδωσαν στὴ Σμύρνη, καὶ ὅταν ὁ Πολύκαρπος γύρισε, ξέσπασε τοπικὸς διωγμὸς γιὰ ὅλους τοὺς χριστιανούς. Οἱ Ρωμαῖοι, κατακτητές καὶ δυνάστες, καθημερινὰ ἐξουθένωναν τὸ δυστυχισμένο λαό, με ἀποτρόπαια, ἀπάνθρωπα θεάματα. Στὰ αἵματοβαμμένα Στάδια καὶ Ἀμφιθέατρα, ἀφῆναν τὴν τελευταία τους πνοή, τραγικὰ θύματα, κυρίως ὅσοι πίστευαν καὶ τιμοῦσαν τὸ Χριστό. Τότε εἶναι ποὺ μαρτύρησαν στὸ Στάδιο τῆς Σμύρνης καὶ οἱ 11 νέοι, καὶ μέσα σ' αὐτοὺς ὁ ἀθλητικὸς γενναῖος, Γερμανικός, ποὺ ταπεινῶσε τοὺς Ρωμαίους, καὶ τοὺς ἐθνικοὺς συνεργάτες τους, δηλώνοντας με θάρρος, ὅτι εἶναι πιστὸς χριστιανός, καὶ ἀρνούμενος, νὰ θυσιάσει στὸ Ναὸ τῆς Νέμεσης τῆς Σμύρνης καὶ νὰ προσκυνήσει τὸν αὐτοκράτορα. Πολλοὶ ἦσαν αὐτοὶ ποὺ μαρτύρησαν ἐκείνη τὴν ἐποχή, προδεδμένοι ἀπὸ τοὺς κερδοσκόπους γραϊκίλους, ποὺ γιὰ ν' ἀντλήσουν δικὰ τους ὀφέλη, κατηγοροῦσαν τοὺς χριστιανούς ὅτι ἦταν ἄθεοι, ἀνήθικοι, ἐπαναστάτες, ἐχθροὶ τῆς ρωμαϊκῆς ἐξουσίας, καὶ κατὰ κανὼνα τὰ θύματα ἦταν ὑπόδουλοι Ἑλλήνες.

Ο Πολύκαρπος ὅμως, ἀρνίθηκε νὰ δλασφρημῇ τὸ Χριστό, καὶ νὰ προσκυνήσει τὸν αὐτοκράτορα θεό. Τὸ μανιασμένο πλῆθος ζήτησε ἀπὸ τὸ Ρωμαῖο ἀνθύπατο νὰ ρίξει τὸν γέροντα στὰ ἀγριεμένα λιοντάρια, ὁ ἀρχοντας ὅμως ἀρνίθηκε, λέγοντας, ὅτι τὰ θηρία εἶχαν ἐξαντληθεῖ ἀπὸ τὸ «προηγούμενο».

Εκτὸς ἀπὸ τὰ προαναφερθέντα ἔργα τοῦ Στρατῆ Δούκα, σημειώνουμε τὸν «Ὁδοιπόρο» νοβέλλα 1968 καὶ τὴς αἰσθητικῆς καὶ κριτικῆς μελέτης «Εἰκονογραφημένο ἔπος τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας», «Γιαννούλης Χαλεπάς», «Ὁ ζωγράφος Παπαλουκάς» καὶ «Υποθέσεις καὶ λύσεις».

Κριτικὸς τονίζει τὴ μορφικὴ τελειότητα τοῦ λόγου τοῦ Μικρασιάτη πεζογράφου. «Τὸ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος» ἀποτελεσε πᾶν-

Συνέχεια στὴν τελευταία σελίδα

Τοῦ ΣΤΡΑΤΗ ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΗ

ΣΤΡΑΤΗΣ ΔΟΥΚΑΣ

Ο Στρατῆς Δούκας εἶναι περισσότερο γνωστὸς στοὺς Μικρασιᾶτες με τὸ ἀντιπολεμικὸ διβλίο του «Ἱστορία ἐνὸς αἰχμαλώτου» ποὺ κυκλοφόρησε τὸ 1929. Εἶναι ἓνα διβλίο ποὺ τὸ χαρακτηρίζει ἡ ἀπλότητα τοῦ ὅρου στὴν ἀφήγηση τῶν δραματικῶν περιπετειῶν ἐνὸς αἰχμαλώτου στὰ χέρια τῶν Τούρκων κατὰ τὴ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ τοῦ 1922. Ὅμως, στοὺς πνευματικοὺς καὶ καλλιτεχνικοὺς κύκλους, εἶναι γνωστὸς καὶ με ἄλλες ἐκλεκτὲς πνευματικὲς τοῦ ἔργασίας, καθὼς καὶ με καλλιτεχνικῆς. Λέμε, καὶ με καλλιτεχνικῆς, γιατί ὁ Στρατῆς Δούκας εἶναι καὶ ζωγράφος.

Γεννήθηκε στὰ Μοσχονήσια τῆς Μικρασίας τὸ 1895, τέλειωσε τὸ Γυμνάσιο στὸ Ἀιβάλι καὶ στὴν Ἀθήνα παρακολούθησε νομικά. Διέκοψε ὅμως τὴς σπουδῆς του καὶ πῆγε στὸ Ἅγιον Ὅρος ὅπου παρέμεινε ἓνα διάστημα καὶ ἐπιδόθηκε σὲ ἀγιογραφικὲς μελέτες.

Μὲ τὴν κήρυξη τοῦ Ἀ' Παγκόσμιου πολέμου κατατάχθηκε ἐθελοντῆς στὴν Ἑθνικὴ Ἀμυνα καὶ πολέμησε στὸ Μακεδονικὸ μέτωπο. Ἀργότερα, πῆρε μέρος στὴ Μικρασιατικὴ ἐκστρατεία καὶ στὴν ὑποχώρησή της ἐκστρατεύει αἰχμαλώτος. Μετὰ τὴν ἀπόλυσή του (1923) ἀνέπτυξε δραστηριότητα γιὰ τὴ μεταφύτευση τῶν δισπαρμένων ἀγγειοπλαστικῆς Κισιόχαιας καὶ Ἀνατολικῆς ταπητουργίας στὴν Ἑλλάδα, με ἀποτέλεσμα τὸν ἴδιο χρόνο νὰ ὀργανώσει ἐκθεσὶ προϊόντων τοῦς μαζί με ζωγραφικὸς πίνακες τοῦ Φώτη Κόντογλου. Στὴ συνέχεια, ταξίδεψε με τὸ ζωγράφος Σπύρο Παπαλουκά γιὰ δευτέρη φορά στὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ μελέτησε τὴ Βυζαντινὴ ἀγιογραφία καὶ τὸ 1924 ὀργάνωσε ἐκθεσὶ ζωγραφικῆς τοῦ Παπαλουκά με ζωγραφικὰ ἀντίγραφα καὶ τοπεῖα. Ἀκολούθησαν καὶ ἄλλες πνευματικὲς καὶ καλλιτεχνικὲς δραστηριότητές του, ὅπου τὸ 1924 ἄρχισε νὰ δημοσιεύει σ' ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ κείμενα στοχασμοῦ γιὰ τὴν Τέχνη καὶ τὸν ἄνθρωπο με τὸν τίτλο «Γράμμα σὲ νέο μου φίλο» ποὺ εἶχαν ζωηρὴ ἀπήχηση. Τὸ 1930, καὶ ἀμέσως κατὰ τὴν ἐκδοσὴ τοῦ διβλίου «Ἱστορία ἐνὸς αἰχμαλώτου», ὀργάνωσε ἀτομικὴ ἐκθεσὶ ζωγραφικῆς καὶ τὸν ἴδιο χρόνο δημοσίευσε ἄλλο κείμενο στοχασμοῦ με τὸν τίτλο «Εἰς ἑαυτόν».

Εκτὸς ἀπὸ τὰ προαναφερθέντα ἔργα τοῦ Στρατῆ Δούκα, σημειώνουμε τὸν «Ὁδοιπόρο» νοβέλλα 1968 καὶ τὴς αἰσθητικῆς καὶ κριτικῆς μελέτης «Εἰκονογραφημένο ἔπος τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας», «Γιαννούλης Χαλεπάς», «Ὁ ζωγράφος Παπαλουκάς» καὶ «Υποθέσεις καὶ λύσεις».

Κριτικὸς τονίζει τὴ μορφικὴ τελειότητα τοῦ λόγου τοῦ Μικρασιάτη πεζογράφου. «Τὸ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος» ἀποτελεσε πᾶν-

τοτε τὴ συγγραφικὴ ἀρχὴ τοῦ Στρατῆ Δούκα» μᾶς λέγει ὁ μελετητῆς του Τάσος Κόρφης.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

Ο τιμημένος πρόσφατα με τὸ Βραβεῖο Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν διακεκριμένος συγγραφέας Δημήτρης Φωτιάδης γιὰ τὸ διβλίο του «Εὐθυμιάδα», γεννήθηκε στὴν Ἰωνικὴ πρωτεύουσα Σμύρνη τὸ 1898.

Μετὰ τὴ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ, ἦρθε πρόσφυγας στὴν Ἑλλάδα καὶ ἐγκαταστάθηκε στὴν Ἀθήνα. Ἀπὸ πολὺ νέος ἄρχισε τὴν πνευματικὴ του δραστηριότητα. Δημοσίευσε κείμενα τοῦ σὲ λογοτεχνικὰ περιοδικὰ, ἔγραψε θεατρικὰ ἔργα, μετάφραζε ἀρχαίους συγγραφεῖς. Ὄπου τὸ 1936, ἀνέλαβε τὴ διεύθυνση τοῦ λογοτεχνικοῦ περιοδικοῦ «Νεοελληνικὰ Γράμματα» ποὺ τόση μεγάλη ἀπήχηση εἶχε στοὺς λογοτεχνικοὺς κύκλους. Τὸν ἐπόμενο χρόνο, ὁ θάσος τῆς Μαρίκας Κοτοπούλη, ἀνέλαβε τὸ θεατρικὸ τοῦ ἔργο «Ὁ κόσμος ἀνάποδα». Ἡ τιμητικὴ αὐτὴ παρουσίαση τοῦ ἔργου τοῦ ἀπὸ μεγάλο θάσο, ἦταν ἡ ἐπιβεβαίωση γιὰ τὴν ἀξία τοῦ ἀν θεατρικοῦ συγγραφέα, ὅπου ἀπὸ δυὸ προηγούμενες ἀξιόλογες παρουσίες τοῦ με τὰ θεατρικὰ ἔργα «Μάνια Βιτρούδα» Ἀ' Βραβεῖο Καλοκαιρινῶν διαγωνισμοῦ ποὺ πρωτοπαίχτηκε ἀπὸ τὸ Λαϊκὸ θέατρο Ρώτα καὶ «Μαγεμένο βιολί», Ἀ' Βραβεῖο Λέσχης Καλλιτεχνῶν ποὺ πρωτοπαίχτηκε ἀπὸ τὴ Μίρανα τὸ 1932.

Τὸ περιοδικὸ «Νεοελληνικὰ Γράμματα» διέκοψε τὴν ἐκδοσὴ τοῦ τὸ 1941 καὶ ὁ Δημήτρης Φωτιάδης στὸ διάστημα τῆς κατοχῆς ἔφυγε στὴν Μέση Ἀνατολή. Ἐπιστρέφοντας στὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση, ἐξέδωσε τὸ 1945 τὸ περιοδικὸ «Ελευθερά Γράμματα» ποὺ ἀποτελεσε τὴν ἔκφραση τῶν προσδευτικῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων τοῦ τόπου. Τὴν ἴδια χρονιά, ὁ θάσος «Εὐθυμιάδα» καλλιτέχνες» τοῦ Αἰμίλου Βεάκη, ἀνέλαβε τὸ ἔργο του «Θεοδώρα», τὸν ἐπόμενο χρόνο, ὁ ἴδιος θάσος τὸ ἔργο του «Μακρυγιάννης» καὶ τὸ 1957 ὁ Μάνος Κατράκης τοῦ ἀνέλαβε τὸ ἔργο «Καραϊσκάκης» με τὸ θάσο τοῦ «Λαϊκοῦ θεάτρου».

Ὅμως, οἱ δημιουργικὲς ἐργασίες ποὺ τὸν προέβλεπαν με ιδιαίτερη λάμψη στὸν πνευματικὸ ὁρίζοντα, εἶναι οἱ μυθιστορηματικὲς διογραφίες μεγάλων μορφῶν τῆς νεοελληνικῆς ἱστορίας, ποὺ ἔδωσαν καινούργιες διαστάσεις στὰ ἱστορικὰ γεγονότα. Σημειώνουμε τοὺς τίτλους τῶν ἔργων αὐτῶν ποὺ κυκλοφόρησαν σὲ διβλία.

«Μεσολόγγι» 1953, «Καραϊσκάκης» 1956, «Κανάκης» 1960, «Ἡ δίκη τοῦ Κολοκοτρώνη» 1963, «Ἡ ἔξοψη τοῦ Ὁθωνα» 1964. Τόσο τὰ ἐν λόγῳ διβλία του, ὅσο καὶ τὰ τετράτομο ἔργο του «Ἡ Ἐπανάσταση τοῦ 21» ἀποτελοῦν ἀναμφισβήτητα, πολὺτιμη προσφορά στὴ νεώτερη Ἑλληνικὴ ἱστορία. μας.

Ο Δημήτρης Φωτιάδης μᾶς ἔδωσε ἀκόμα τὰ διβλία «Ζωὴ καὶ Τέχνη», «Ἡ ἀκτὴ τῶν σκλάβων» καθὼς καὶ μετάφρασεις ἔργων ἀρχαίων συγγραφέων, μάλιστα τὴ μετάφραση τοῦ «Συμπόσιου» τοῦ Πλάτωνα πῆρε τὸ 1939 τὸ ἀγαθὸ μετάλλιο τῆς Ἑταιρίας Ἑλληνικῶν Σπουδῶν τῆς Σορβόνης.

ραμα ἀπὸ τὰ παράθυρα τῶν κελιῶν τους: τὴν ἀπέναντι πλαγιά τοῦ Χρυσόποταμου με τὰ ἔλατα ποὺ κατηφόριζαν ὡς κάτω, ἡ μιά σειρά πίσω ἀπὸ τὴν ἄλλη, σὰν πολύστυλος ναὸς με ἀμέτρητους ὀρόφους, καὶ τὸ ποταμὸ ποὺ βούιζε χαμηλὰ κατεβάζοντας τὰ λευκά νερά του ἀπ' τοὺς γκρεμούς».

Η Ρ ω μ ι ο σ ύ ν η ξ ε ἰ σ τ ῆ Μ ι κ ρ α σ ί α.

Ἡ Ρωμισσὴν ζεῖ στὴ Μικρασία καὶ πέρα ἀπὸ τὸ πάνσεπτο κέντρο τῆς Ὁρθοδόξιας καὶ τὴν εὐάριθμη πιά Ὁμογένεια τῆς Πόλης. Εἶναι οἱ Κρυπτοχριστιανοί. Εἶναι οἱ τοιχογραφίες με τοὺς Ἀ-

γίους καὶ Μάρτυρες τῆς Ἀνατολῆς, ποὺ μένουν στὴ θέση τους σὲ πείσμα τοῦ χρόνου καὶ τῶν περιστάσεων. Κ' εἶναι ἀκόμη πολλές ἐπιγραφὲς χριστιανικῆς στὰ ἑλληνικά, ὅπως ἐκεῖνες ποὺ διάβαζε ὁ Σεφέρης:

«Τὸ τελευταῖο παρεκκλήσι ποὺ εἶδα, ἦταν κοντὰ στὴν ἐκκλησία τῶν Σπαθίων. Σχεδὸν ὀλόλευκα γκρεμισμένο. Πάνω στὸν τοῖχο ποὺ ἔμενε, διάβαζε σὲ μιά ταϊνία τὴν ἀδέξια ἐπιγραφή: ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΔΟΥΛΑ (ΟΣ) Χ (ΡΙΣΤ) Ο (Υ'). Ἀπὸ κάτω, στὴν ἀριστερὴ γωνιά, σταυρὸς με τριγωνικὴ βάση, πλασιωμένος ἀπὸ ἓνα τετράγωνο με τὴν ἐπιγραφή ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Χρῶμα κόκκινο».

Κ' εἶναι τὰ ὅσα τῶν προγόνων

ποὺ μέινανε θαμμένα ἐκεῖ, καθὼς ἐπιτύμβια ἀκόμη μαρτυροῦν, μνημεῖα ποὺ περισώθηκαν ἀπὸ παράξενη συγκυρία. Ἡ Ρωμισσὴν ζεῖ σ' ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη καὶ σ' ἄλλα ἀκόμη. Γράφει πάλι ὁ Σεφέρης, ὅταν βρέθηκε στὰ βάθη τῆς Καππαδοκίας:

«Πρέπει νὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ ζήσει με ἄνεση ἓνα διάστημα σ' αὐτὰ τὰ μέρη. Νὰ ἴδῃ καὶ νὰ ξαναἰδεῖ, ν' ἀρκοπορήσει, νὰ στοχασθεῖ καὶ ν' ἀναμετρήσει νὰ κοιτάξει τί χάθηκε ἀνεπαρόνθωτα καὶ ὅτι μένει ἀπὸ τὰ καταπληκτικὰ τοῦτα ἀπεριώματα... Κι ἂν τύχει καὶ εἶναι Ἑλληνας, πρέπει νὰ ἔχει τὴν ἰδιοσυγκρασία νὰ ἴδῃ αὐτὸ ποὺ λέμε ἑλληνικὴ παράδοση, ἐν κινήσει, ὅπου τὸ μικρὸ καὶ

τὸ λησμονημένο μπορεῖ νὰ ἔχει τὴν ἴδια σημασία με τὰ ἀπαρασάλευτα μνημεῖα τῆς τέχνης».

Ἐξήντα τόσα χρόνια ἀπὸ τὴ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ, ξαναγυρνᾶμε στὴ Μικρασία. στὴς σκλαβωμένες πατρίδες τῆς Ἀνατολῆς. Δὲν εἶναι μιά «περιδιάβαση». Εἶναι ἡ μακρινὴ φωνὴ τους, ποὺ μᾶς καλεῖ, «ἀργόσυρτη, λυπητερή», γιὰ νὰ θυμηθοῦμε τὸν Παλαμά, μαζί ὅμως ἀρχοντικὴ καὶ υποβλητικὴ. Εἶναι «φωνὴ πατρίδας», ποὺ ἔρχεται νὰ μαλακώσει τὸν πόνο μιλώντας μας γιὰ κείνο ποὺ δὲν χάθηκε, μὰ ζεῖ κομματιαστὰ ἐκεῖ, ἀπόφιο στὴς καρδιές μας, παρηγοριά, ἐλπίδα καὶ προσδοκία.

Ὁ Κοραῆς

Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελίδα 3

ουσα με ὅλες τὴς κακὲς ἐπιπτώσεις τῆς

Ὡς τὸ 1821 ὁ Κοραῆς ἐκδίει περικοπὲς ἀπὸ εἰκοσι τῶν αὐτῶν ἀρχαίων κειμένων, στὰ Προλεγόμενα τῶν ὁποίων βρίσκουμε διατυπωμένες ὅλες τὴς φωτεινῆς ἰδέας ποὺ ἀποτελοῦν τὸ πιστεύου του. Τὸ πιστεύου τοῦ Κοραῆ τὸ ἀγκυλαῖζον πολλοί, ἰδίως οἱ νέοι ποὺ γίνονται θεομὸι ὁπαδοί του, ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἄλλοι ἀνεξάρτητα ἡλικίας, ἔχουν ξεφύγει ἀπὸ τὸν ἀσφυκτικὸ κλοιὸ τοῦ σκοταδισμοῦ καὶ κατὰλαβαν τὸ νόημα τῶν καιρῶν. Εἶναι

αὐτοὶ ποὺ μ' ὅλη τὴ θέμη τῆς καθήκους τοὺς βάλληκαν νὰ ἐτοιμάσουν ἀπὸ τὸ τίποτα τὸ Μεγάλον Σχολεῖο.

Ἡ Ἐπανάσταση τοῦ 21 δόσκει τὸ Κοραῆ γέρο πιά, πᾶνω ἀπὸ τὰ ἑβδομήντα, μὰ ὥστόσο πάντα ζωηρὸ καὶ πάντα ἐνθουσιώδη. Μὴ μοροῦν τοὺς νὰ πολεμήσει ὁ ἴδιος, βάσει τὴν πέννα του στὴν ἵππορσία τῆς γιὰ νὰ βοηθήσει ὅσο μπορεῖ. Γράφει σ' εἰςρωαϊκῆς προσωπικότητες γιὰ νὰ ὑποστηρίξει τὸ δίκαιο τοῦ Ἀγώνα με ἐπιχειρήματα ποὺ ἔχουν βάρος, βοηθεῖ νὰ γίνει ἡ Φιλελληνικὴ Ἐπιτροπὴ στὸ Παρίσι. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διαλέγει γιὰ ἔκδοσιν ἐκείνα τὰ ἔργα ἀπὸ τὴν ἀρχαία γραμματεία ποὺ θέλωρεῖ τὰ πὺδ κατὰλληλα γιὰ νὰ φρο-

νιστοῦν τὸν ἑλληνικὸ λαό. Τὸν πρώτο κόλας χρόνον τοῦ Ἀγώνα κυκλοφορεῖ ὁ 18ος τόμος τῆς «Ἑλληνικῆς τοῦ Βιβλιοθήκης» με τὸ «Πολιτικά» τοῦ Ἀριστοτέλη, ὅπου καὶ μᾶζι προλεγόμενα - παρανοήσεις πρὸς τὸν ἑλληνικὸ λαὸ ἔχουν ἰσχυρὴ ἐντύπωση. Ὅλα συνεχίζονται καὶ με ἄλλα ἔργα, προσπαθώντας νὰ δώσει στοὺς Ἕλληνες τὴς πολιτικὰ ὁρθῆς κατευθύνσεις γιὰ τὴν δημοκρατία ἐνὸς κράτους εὐνοούμενου καὶ δίκαιου.

Μπορεῖ τὸ μικρὸ, ἀνάπηρο καὶ κακοδιακούμενον κράτος, ποὺ ἔγινε ἀπὸ τὴν Ἐπανάστασιν νὰ μὴν ἦταν ἐκεῖνο ποὺ ονειρεύτηκε ὁ γέρο Κοραῆς. Ὡστόσο ἦταν καὶ αὐτὸ κατὰ νὰ δει, στὰ 79 τοῦ χρόνου, ἐλευθέρου, ἔστω

νὰ εἶναι μικρὸ κομματάκι τῆς Ἑλλάδας, αὐτῆς τῆς πατρίδας ποὺ τὴν ταῖς στὴν ἡγίαν τοῦ με δὲ καὶ κατὰ καὶ μεγάλο καὶ τὴν ὑπερθεώρησε πιστὰ ὡς τὴν τελευταία τὴν πνοή.

Ὁ Κοραῆς δὲ στάθηκε μόνο τυχερός, γιατί πρόλαβε νὰ δει τὸ τέλος τῆς Ἀγώνα, ἀλλὰ καὶ γιὰ κατὰ ἄλλο αἶμα: Παρ' ὅλο ποὺ πολλὲς ἰδέες του ἀμφοβητήθηκαν, καμμία πολεμικὴ δὲν κλονίστηκε τὴ γενική ἀναγνώριση πρὸ τοῦ ἔργου ὅσο ζῶσε ἀκόμη Θεωρήθηκε ὁ ἄν' ἀριθμὸν 1 δόξαλος τοῦ γένους καὶ σήμερα, 150 χρόνια μετὰ τὸ θάνατό του, κανένας, ναίτω, δὲν μπορεῖ νὰ τοῦ ἀφισβητήσει αὐτὴ τὴ θέση. Ἦταν καὶ θὰ μένει πάντα μιά μορφὴ ἀξεπέραστη.

Πρὶν ἑκατὸν ἐξήντα δύο χρόνια ὁ Παλ. Πατρὼν Γερμανὸς ὄρκιζε τοὺς ὀπλαρχηγοὺς τοῦ Ἀγῶνα στὸ Λάβαρο ποὺ εἶχε κεντήσῃ ἡ Σμυρναϊὰ Χρῦσα.

«Νά ἡ εὐκαιρία» μέ τὸν Λευτέρη Σκορδίλη

Στις 28 τοῦ Φλεβάρη ἀπὸ τὸ κανάλι 1 τῆς τηλεόρασης καὶ στὴν ἐκπομπή «Νά ἡ εὐκαιρία», ἐμφανίστηκε ὁ Σύμβουλός μας, κ. Λευτέρης Σκορδίλης καὶ τραγούδησε τὸ «Μιά Σμυρναϊὰ στὸ παραθύρι». Στὴ συζήτηση ποὺ ἐπακολούθησε καὶ ὕστερα ἀπὸ πρόταση τῆς κ. Σάσας Ντάριο, εἶπε καὶ μιὰ στροφή ἀπὸ τὸν γνωστὸ Σμυρνεϊκὸ ἀμανέ «Τζιβαέρι μου».

Τὰ ἐπιφωνήματα τοῦ κ. Λευτέρη Παπαδόπουλου «Μπράβο», «Ἦτανε θαῦμα» «Ἀποκάλυψε ἦτανε», οἱ χαρακτηρισμοὶ τοῦ κ. Γιώργου Κατσαροῦ «Μιλᾶ γιὰ σὰς πού ἔχετε μιὰ γνησιότητα στὸ Σμυρναϊκὸ τραγούδι», ἡ βαθμολογία του καὶ ἡ πρόσκλησή του στὴ συνέχεια γιὰ βράβευση, πού μεταδόθηκε στὶς 28 τοῦ Μάρτη, δείχνουν τὸ μέγεθος τῆς ἐπιτυχίας του. Ἐκεῖνο ὅμως πού ἔχει σημασία, εἶναι ἡ συζήτηση πού ἐγινε ἀνάμεσα στὴν Κριτικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ στὸν κ. Σκορδίλη καὶ πού τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς μεταδόθηκε ἀπὸ τὴν ἐκπομπή.

Καὶ πρῶτα - πρῶτα μάθαμε ὅτι οἱ μητέρες καὶ τῆς κας Ροζίτας Σώκου καὶ τοῦ κ. Λευτέρη Παπαδόπουλου ἦταν Σμυρναῖες.

Ὑστερα, ἔγινε πλατεῖα συζήτηση γιὰ τὸ Σμυρναϊκὸ τραγούδι καὶ ἀκούστηκαν σ' αὐτὴν οἱ παρακάτω προτάσεις. Σκορδίλης! «Μὲ τὴν ιδιότητα τοῦ Συμβούλου τῆς Ἑνώσεως Σμυρναίων καὶ ἐπειδὴ ἔλκω τὴν καταγωγή, ἐπιθυμῶ νὰ καταγραφῶν, νὰ συγκεντρωθῶν καὶ νὰ δικαιωνιστοῦν τὰ Σμυρναϊκὰ τραγούδια. Νὰ γράφουν στὴν Εὐρωπαϊκὴ καὶ στὴ Βυζαντινὴ μουσικὴ καὶ σὲ κασσέτες καὶ σὲ δίσκους γιὰ νὰ μείνουν. Ἐξέρω μερικὰ τραγούδια πού τὰ ἄκουσα μονάχα ἀπ' τοὺς γονεῖς μου καὶ ποτὲ ἄλλοτε. Ἄλλα μὲ ἄλλο σκοπὸ, ἄλλα μὲ ἄλλα λόγια ἢ ἄλλο ὕφος».

Κατσαρός: «Νά μιὰ πρόταση. Μιὰ πρόταση πρὸς τὶς ἐταιρίες δίσκων. Ἀξίζει τὸν κόπο νὰ ἐνδιαφερθοῦν μιὰ, δυὸ καὶ τρεῖς ἐταιρίες δίσκων, νὰ βροῦν ἐσᾶς, νὰ ἀπευθυνθοῦν στὴν Ἑνωσή σας καὶ νὰ ἠχογραφήσουν ἐν πάσῃ περιπτώσει σωστὰ αὐτὰ τὰ τραγούδια. Ὡραία εἶναι νὰ τὰ διασκευάζουν καὶ νὰ τὰ λένε οἱ νέοι τραγουδιστές. Εἶναι πολὺ ὥραία. Ἄλλα δὲν παύουν νὰ εἶναι διασκευές. Σὰν κι ἐσᾶς, ὑπάρχουν κι ἄλλοι ἀπ' ὅ, τι ξέρω. Θάταν καλὸ νὰ μαζευσάστε καὶ νὰ κάνετε, ἀκόμα καὶ μὲ ἐξοδα δικᾶς σας, ἓνα - δυὸ δίσκους, γιατί εἶναι κρίμα νὰ χαθοῦν».

Παπαδόπουλος: «Γιώργο, ἐγὼ διαφωνῶ μὲ τὴν ἀποψή σου. Αὐτὸ εἶναι χρέος τῆς Πολιτείας. Τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ ἔχει ὑποχρέωση νὰ τοὺς μαζέψει καὶ νὰ καταγράψει αὐτὸ τὸ ὕλικό σὲ βιβλία καὶ σὲ κασέττες».

Γρηγορίου: «Καὶ ἡ Ἀκαδημία νὰ ἐνδιαφερθεῖ. Ὅπως ἔχει κάνει μὲ μοιρολόγια καὶ δημοτικὰ τραγούδια».

Τέλος, ὁ κ. Παπαδόπουλος ἀναφέρθηκε καὶ στὴ σχετικὴ δουλειὰ τοῦ Τζῶν Βεινόνγλου καὶ κατόπιν ὕμνησε τὸν ἀξέχαστο Σμυρναῖο Παναγιώτη Τούντα, θεῖο τοῦ κ. Σκορδίλη, πού τὸν χαρακτήρισαν μεγάλο τοῦ ρεμπέτικου Σμυρνεϊκοῦ τραγουδιοῦ καὶ καταπληκτικὸ συνθέτη, πού τὰ τραγούδια του ἀκούγονται ἀκόμη καὶ σήμερα.

Στὴν τελετὴ τῆς ἀπονομῆς τῶν βραβείων στὶς 28 τοῦ Μάρτη ὁ κ. Σκορδίλης εἶπε:

«Σὰς εὐχαριστῶ θερμὰ γιὰ τὴ διάκριση. Θεωρῶ ὅτι ἡ βράβευση ἀντανάκλᾳ στὴν Ἑνωσὴ Σμυρναίων γιὰ τοὺς ἀγῶνες πού κάνει, νὰ διασώσει ὅσο πῶς πολλὰ στοιχεῖα μπορεῖ, ἀπὸ τὸν πολιτισμὸ τῶν σκλαβωμένων πατριδῶν μας.»

ΔΩΡΕΕΣ

Δρχ.

- Ἡ Κα Ναταλία Σπ. Βερνάρδου προσέφερε γιὰ τὸ φωτογραφικὸ μας ἀρχεῖο 186 φωτογραφίες ἀπὸ τὴν Μικρασιατικὴ Ἐκστρατεία καὶ 3 συναφῆ σημεῖωματα τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν τῆς ἐποχῆς.
- Ὁ Κος καὶ ἡ Τάκη Ἀξιῶτη στὴ μνήμη ἐξαδέλφης τοῦ Ἀναστασίας Πηγαδᾶ 1.500
- Ἡ Κα Ὀλγα Βατίδου στὴ μνήμη τῆς «Σμύρνης» 10.000
- Ὁ Κος Δημ. Ἀνδρεάδης στὴ μνήμη Τζῶμη Τομπράκου 5.000
- Ἡ οἰκογένεια Ἰω. Ζυγομαλᾶ στὴ μνήμη Ματθ. Κουτσαυτοπούλου 1.000
- Ἡ Κα Ἑλλή Πολίτου στὴ μνήμη τοῦ πολυαγαπημένου τῆς ἀδελφοῦ Νίκου Μανούσου 5.000
- Ἡ Κα Μαρία Καλαθᾶ στὴ μνήμη τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Ὁθωνος Βιθλεεμῆ 5.000
- Ἡ Κα Ἀμαλία Χάππα στὴ μνήμη τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Ἰω. Χάππα μὲ τὴν συμπλήρωση 4ετίας ἀπὸ τὸ θάνατό του 2.000
- Ὁ Κος καὶ ἡ Κα Ζαφειριάδου στὴ μνήμη Στεφάνου Κυπριώτη 2.000
- Ὁ Κος Νικ. Ἀρώνης στὴ μνήμη Ἀθηνᾶς συζύγου τοῦ φίλου του Μανώλη Παϊτάκη 2.000
- Ὁ Κος Πάρις Οἰκονομίδης στὴ μνήμη τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου 5.000
- Ὁ Κος Χατζηγλουκᾶς ὑπὲρ τῶν σκοπῶν τῆς Ἑνώσεως 100.000
- ΑΦΟΙ ΒΕΡΟΠΟΥΛΟΙ συμμετέχοντες στὴν τιμητικὴ ἐκδήλωση γιὰ τὸν Νικόλαο Ἀθῶνη ὑπὲρ τῶν σκοπῶν τῆς Ἑνώσεως 20.000
- Ἡ Κα Ὑπατία Κάνουλα στὴ μνήμη τοῦ υἱοῦ τῆς Μάριου 2.000
- Ἡ Κα Χρύσα Εὐθυμιάδου στὴ μνήμη τῆς ἀδελφῆς τῆς Ἑλένης Ν. Εὐθυμιάδου 20.000
- Κος Εὐάγγελος καὶ Τέρψη Ἀδαμοπούλου στὴ μνήμη Ἀθαν. Παπαδημητρίου 2.000

Τοὺς εὐγενεῖς δωρητὲς εὐχαριστοῦμε.

Ἐκδηλώσεις γιὰ τὸν Ἅγιο Πολύκαρπο

Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελίδα 11

γηθὲν κυνηγέσιον». Ὁ ὄχλος τότε ἔσπευσε νὰ μαζέψει φρύγανα καὶ ξύλα, ἀπ' τὰ γειτονικὰ θαλανεῖα, κι ἔτσι σέρνεται στὴν πυρά.

Οἱ χριστιανοὶ τῆς Σμύρνης, τιμοῦσαν πάντοτε εὐλαδικά, τὸν ἱεραρχόμαρτυρα Πολύκαρπο, πού μὲ τὸν βίό του καὶ τὸ μαρτύριό του, εἶχε στερεώσει τὴ χριστιανικὴ πίστη, σ' ὅλη τὴ Μικρασίαν. Ἐκεῖνος ὅμως πού πέτυχε, ν' ἀναθερμάνει τὴν πίστη τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀνατολῆς, τὰ τελευταῖα χρόνια, ἦταν ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης, Χρυσόστομος, πού τὸν ἀνεκήρυξε προστάτη τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς, καὶ πού ἀπὸ τὸ 1911 εἶχε καθιερώσει πᾶνδημο προσκύνημα, στὸν ἱερὸ τόπο τοῦ μαρτυρίου τοῦ Πολύκαρπου, καὶ τῶν ἄλλων μαρτύρων τῆς Χριστιανικῆς Σμύρνης.

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ
✠ ✠ ✠

Μηνιαία ἐκδόση τῆς
«ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ»

Ἀποστέλλεται δωρεάν
στὰ μέλη τῆς

Διεύθυνση
ὁδὸς Καρύτση ἀριθ. 3
Τηλέφ. 32.28.480
Ἀθῆναι 124

ὑπεύθυνος Σύνταξης καὶ ἐκδόσεως
Τζῶν Βεινόνγλου
Μ. Σπηλαίου 3 - Ἀγ. Παρασκευή
Τηλ. 65.28.838

ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ
Μ. Βαλυνάκη-Μ. Αθανασοπούλου
Ρήγα Παλαμίδου 5 Ἀθῆναι
Τηλ. 32.15.220 - 32.16.971